161. Perjantaina 27 päivänä marraskuuta 1992

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi kemikaalilain muuttamisesta 4746

Hallituksen esitys n:o 106
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 11

Esitellään:

2) Hallituksen esitys n:o 300 metsästyslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 4747

Kolmas käsittely:

3) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 197
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 57

4) Ehdotus laiksi leimaverolain 10 ja 50 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 224
Toivomusaloite n:o 25
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 58

5) Ehdotus laiksi eräiden väliaikaisesti maahan tuotujen ajoneuvojen tullittomuudesta 4748

Hallituksen esitys n:o 245
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59

S.

6) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta 4748

Hallituksen esitys n:o 280
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60

7) Ehdotukset laeiksi eläinlääkärintoimen harjoittamisesta annetun lain ja eläinlääkintähuoltolain 3 ja 17 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 196
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 21

8) Ehdotukset laeiksi Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten tutkintotodistusten tunnustamisesta ja ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 254
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11

9) Ehdotus laiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 287
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 40

10) Ehdotukset laiksi siirtymämaksusta muutettaessa valtion virastoja, laitoksia tai liikelaitoksia osakeyhtiöiksi ja laiksi työntekijäin eläkelain 12 §:n muuttamisesta 4749

Hallituksen esitys n:o 265
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 42

S.

11) Ehdotukset laeiksi osakeyhtiölakiin, asunto-osakeyhtiölakiin, avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annettuun lakiin, osuuskuntalakiin, prokuralakiin, säätiölakiin sekä vesilakiin sisältyvien kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimusten muuttamisesta 4749

Hallituksen esitys n:o 236
Talousvaliokunnan mietintö n:o 41

12) Ehdotukset laeiksi kuluttajansuojalain 6 luvun sekä sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 218
Talousvaliokunnan mietintö n:o 43
Suuren valiokunnan mietintö n:o 6

13) Ehdotukset laeiksi patenttilain 3 §:n, hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain 3 §:n ja mallioikeuslain 5 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 215
Talousvaliokunnan mietintö n:o 46

14) Ehdotukset laeiksi kirjanpitolain, osakeyhtiölain 11 ja 12 luvun sekä osuuskuntalain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 111
Talousvaliokunnan mietintö n:o 47

15) Ehdotukset laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun ja osamaksukaupasta annetun lain 1 a ja 9 §:n muuttamisesta 4750

Hallituksen esitys n:o 238
Talousvaliokunnan mietintö n:o 48

16) Ehdotus laiksi rakennuslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 271
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 9

17) Ehdotukset laeiksi vesilain, yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista annetun lain, vesi- ja ympäristöhallinnosta annetun lain 2 §:n sekä terveydenhoitolain 52 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 234
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 10

S.

Ainoa käsittely:

18) Asetus 5 päivältä kesäkuuta 1992 Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä ja asetus 20 päivältä heinäkuuta 1992 Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen 1 ja 2 §:n muuttamisesta 4753

Asetukset n:ot 7 ja 8
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 21

Ensimmäinen käsittely:

19) Ehdotus laiksi tulliverolain muuttamisesta 4754

Hallituksen esitys n:o 278
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61

20) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 4757

Hallituksen esitys n:o 304
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41

21) Ehdotus laiksi sähkölain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 258
Talousvaliokunnan mietintö n:o 49

22) Ehdotus laiksi eräitä julkisia yrityksiä koskevasta tiedonantovelvollisuudesta „

Hallituksen esitys n:o 270
Talousvaliokunnan mietintö n:o 50

23) Ehdotukset laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys n:o 259
Talousvaliokunnan mietintö n:o 51

S.

Esitellään:

24) Hallituksen esitys n:o 313 laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta sekä kuntoutusrahalain 9 §:n muuttamisesta ja kuntoutusrahalain 14 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain kumoamisesta 4757

25) Ed. R. Ahon ym. lakialoite n:o 49 laiksi lain, jolla kielletään pitämästä nuoria naisia eräissä lastaus- ja purkaustöissä, kumoamisesta 4769

26) Ed. Juhantalon ym. lakialoite n:o 50 laiksi työttömyyskassalain muuttamisesta ..... „

27) Ed. Mäkipään ym. lakialoite n:o 51 laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta ja vuodelta 1993 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ..... „

Pöydällepanoa varten esitellään:

28) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 23 hallituksen esityksestä Baltian teknisen avun erityisrahastosta Viroa, Latviaa ja Liettuaa varten tehdyn maksuosuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 178) ..... „

29) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 24 hallituksen esityksestä Baltian erityisinvestointirahastosta pieniä ja keskisuuria yrityksiä varten Virossa, Latviassa ja Liettuassa tehdyn maksuosuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 179) 4770

30) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksestä laiksi kunnan ja kuntainliiton viranhaltijoiden virantoimituksen ja työntekijöiden työnteon palkattomasta keskeyttämisestä määräajaksi (HE 139) ..... „

31) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksestä laeiksi valtion virkamieslain sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 15 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 103) 4770

32) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen liittyvien työoikeudellisten säännösten muuttamisesta (HE 109) ..... „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Aula, Björkenheim, Dromberg, Kaarilahti, Kauppinen, Kemppainen, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Lahikainen, Lax, Lehtinen, Morri, Myller, Norrback, Näsi, Paasio, Rask, Räty, Röntynen, Savela, Savolainen ja Toivonen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Kuittinen, Rask ja Lehtinen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Lahikainen ja Savolainen, virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho ja Norrback sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Björkenheim, Dromberg, Kaarilahti, Kauppinen, Koski, Kuuskoski, Lehtinen, Näsi, Paasio, Rask, O. Rehn, Räty ja Savela sekä ensi joulukuun 5 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Lax.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 504, 507, 510, 513, 514, 517—519 ja 533. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi kemikaalilain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 106
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 11

Puhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 11. Viime tiistaina pidetyssä kolmannessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1, 2, 8, 11 ja 14 § hyväksytään keskustelutta.

15 §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. Nikula: Herra puhemies! Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi kemikaalilain 15 §:n sen sisältöisenä kuin se on työasiainvaliokunnan mietinnön vastalauseessa.

Ed. Laitinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Nikulan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Nikula ed. Laitisen kannattamana ehdottanut, että 15 § hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 15 §:ää, "jaa", ed. Nikulan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 29. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

16 § hyväksytään keskustelutta.

17 §.

Keskustelu:

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin sen sisältöisenä kuin se on työasiainvaliokunnan mietinnön vastalauseessa.

Ed. P. Leppänen: Herra puhemies! Kannatan ed. Nikulan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Nikula ed. P. Leppäsen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Nikulan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 39. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

18 a, 19—23, 32, 33, 35, 41—44, 44 a, 45, 48 a, 49 a, 52, 54 ja 56 § hyväksytään keskustelutta.

57 a §.

Keskustelu:

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 57 a § hyväksyttäisiin sen sisältöisenä kuin se on työasiainvaliokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa.

Ed. Laitinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Nikulan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Nikula ed. Laitisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Nikulan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 30. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

60, 63, 65, 68, 68 a ja 68 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys n:o 300 metsästyslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Viime tiistaina pidetyssä toisessa täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Nikulan kannattamana ehdottanut vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta, jonka mukaan asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Puhemiesneuvoston ehdotus "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 81 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

3) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 197
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 57

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi leimaverolain 10 ja 50 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 224
Toivomusaloite n:o 25
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 58

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Sosialidemokraatit olivat valtiovarainvaliokunnan käsittelyssä sitä mieltä, että Suomessa tulisi koko leimaverolainsäädäntö uusia, koska se on erittäin monimutkainen. Kokonaisselvitystä edellytettiin jo hallitusohjelmassa. Nyt se kuitenkaan asiantuntijakuulemisessa kerrotun mukaisesti ei ole valmisteilla.

Tässä yhteydessä on myös syytä todeta, että kun me edellytämme jonkin asian valmistelua, niin me toivoisimme, että nämä asiat etenisivät verotuksen osalta myös ripeästi eteenpäin. Sama koskee tällä hetkellä myös käsittelyssä olevaa pääomaverouudistusta. Tässä yhteydessä on syytä todeta, että senkään asian osalta oppositio ei ole yhtään jarruttanut asian käsittelyä, vaan asian käsittely kestää vielä ainakin viikon verojaostossa sen takia, etteivät hallituspuolueet keskenään pääse siitäkään asiasta näköjään yhteisymmärrykseen. Tässä yhteydessä en voi muuta kuin ihmetellä sitä menettelyä, jota verolakien säätämisessä tällä hetkellä tässä talossa ylläpidetään. Haluan selkeästi vielä kerran todeta, että nämä menettelytavat johtuvat hallituspuoluei-

den sisäisistä erimielisyyksistä, eivät niinkään hallituksen ja opposition välisestä erimielisyydestä itse asian käsittelyjärjestyksen suhteen.

Toinen asia, joka liittyy esitykseen, on toivomusaloite. Siltä osin toivon, että asiaan voidaan palata myöhemmin, toivon mukaan hallituksen lakiesityksen pohjalta, jossa otettaisiin huomioon pankkijärjestelmän monet muutokset ja siltä osin yksittäisten asiakkaiden oikeusturva heidän vaihtaessaan pakon edessä pankkia toiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi eräiden väliaikaisesti maahan tuotujen ajoneuvojen tullittomuudesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 245
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 280
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotukset laeiksi eläinlääkärintoimen harjoittamisesta annetun lain ja eläinlääkintähuoltolain 3 ja 17 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 196
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 21

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotukset laeiksi Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten tutkintotodistusten tunnustamisesta ja ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 254
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 287
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 40

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotukset laiksi siirtymämaksusta muutettaessa valtion virastoja, laitoksia tai liikelaitoksia osakeyhtiöiksi ja laiksi työntekijäin eläkelain 12 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 265
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 42

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotukset laeiksi osakeyhtiölakiin, asuntoosakeyhtiölakiin, avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annettuun lakiin, osuuskuntalakiin, prokuralakiin, säätiölakiin sekä vesilakiin sisältyvien kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimusten muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 236
Talousvaliokunnan mietintö n:o 41

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotukset laeiksi kuluttajansuojalain 6 luvun sekä sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 218
Talousvaliokunnan mietintö n:o 43
Suuren valiokunnan mietintö n:o 6

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty ensimmäinen lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä toisen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotukset laeiksi patenttilain 3 §:n, hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain 3 §:n ja malliioikeuslain 5 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 215
Talousvaliokunnan mietintö n:o 46

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotukset laeiksi kirjanpitolain, osakeyhtiölain 11 ja 12 luvun sekä osuuskuntalain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 111
Talousvaliokunnan mietintö n:o 47

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotukset laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun ja osamaksukaupasta annetun lain 1 a ja 9 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 238
Talousvaliokunnan mietintö n:o 48

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotus laiksi rakennuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 271
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotukset laeiksi vesilain, yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista annetun lain, vesi- ja ympäristöhallinnosta annetun lain 2 §:n sekä terveydenhoitolain 52 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 234
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. K a u t t o : Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva lakiesitys rutiiniluonteisuudestaan huolimatta sisältää monia uusia haasteita vesi- ja ympäristöhallinnon toiminnalle ja kehittämiselle. Kestävä kehitys on noussut poliittisten juhlapuheiden suosikki-ilmaisuksi ja sitä viljellään hyvin laajasti myös täällä eduskunnassa. Vastuu kestävän kehityksen toteuttamisesta onkin yhteinen asia. Julkisen hallinnon tehtävänä on ympäristönsuojelun sisällyttäminen yhteiskunnan eri toimintoihin. Vaikka kestävän kehityksen ideologia onkin yleisesti omaksuttu, se ei kuitenkaan riitä, vaan tarvitaan käytännön toimia ja näkyviä muutoksia.

Taloudellisen tilanteen kiristyessä ja hallinnon voimavarojen supistuessa joudutaan etsimään uusia toimintatapoja ja uusia yhteistyömuotoja. Siitä huolimatta julkisen hallinnon tulee toimia johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti. Hallinnon rakenteiden muutokset olisi tehtävä eritoten uusilla aloilla kuten ympäristönsuojelussa hyvin taiten. Hallitus on kuitenkin valinnut useilla sektoreilla hallitsemattoman hajotus- ja tappolinjan. Hallituksen sekoilut ja tiedoksi tihkuneet kaavailut muutoksista merkitsevät ympäristöhallinnonkin vaikuttavuuden heikentymistä ja näivettymistä.

Ympäristöministeriön toiminta suuntautuu yhä selvemmin ympäristöpoliittiseen suunnitteluun, ympäristönäkökulman sisällyttämiseen yhteiskunnan muuhun toimintaan, kestävän kehityksen kansallisen ja kansainvälisen politiikan luomiseen sekä osallistumiseen eurooppalaiseen ja koko maapallon laajuiseen ympäristöyhteistyöhön. Pidän sitä hyvänä ja oikean suuntaisena tavoitteena. Mutta on syytä kysyä, onko ministeriöllä jatkossa riittävästi työkaluja käytössään.

Vesi- ja ympäristöhallinnolla on ympäristöpolitiikan toteuttamisessa ja kestävän kehityksen

turvaamisessa aivan erityinen tehtävänsä. Sillä on monipuolinen asiantuntemus kehityksen kannalta kriittisistä tekijöistä eli ympäristöä muuttavista toimista, luonnosta ja sen sietokyvystä. Sillä on hyvä asiantuntemus myös ympäristön ja luonnonvarojen käytöstä sekä kokemusta ristiriitojen yhteensovittamisesta.

Ympäristöministeriön tehtävien lisääntyessä olisi järkevää ja tarkoituksenmukaista kehittää vesi- ja ympäristöhallinnosta kestävän kehityksen erityisviranomainen. Näin voitaisiin entistä paremmin turvata ympäristön terveellisyys ja viihtyisyys sekä vaikuttaa ympäristön ja luonnonvarojen käyttöön. Sen on pystyttävä yhteensovittamaan ekologisia, sosiaalisia ja taloudellisia tarpeita siten, että luonnon monimuotoisuus ja toimintakyky säilyy.

Käytännössä vesi- ja ympäristöhallinnon on turvattava kestävää kehitystä vaikuttamalla ympäristön tilaa ja käyttöä koskevaan hallinnolliseen ja oikeudelliseen päätöksentekoon ja sen valmisteluun. Sen on tärkeää osallistua alueiden ja luonnonvarojen käytön suunniteluun sekä myös muuhun yhteiskuntasuunnitteluun, tutkimukseen ja kehittämiseen.

Hallinnon on toimittava yhteistyössä myös toiminnan harjoittajien kanssa ja vaikutettava ympäristövalistuksen keinoin kansalaisten kulutustottumuksiin, käyttäytymiseen ja asenteisiin. Kestävän kehityksen päämääriä on toteutettava myös ympäristölupien ja lakien noudattamisen valvonnassa. Voimme vaikuttaa kestävään kehitykseen käytännössä mm. toteuttamalla kunnostuksia ja vesihuoltotehtäviä sekä hankkeita, jotka pienentävät ympäristövahinkoja ja -riskejä.

Vesi- ja ympäristöhallinnon keskeisenä tehtävänä on myös määritellä reunaehtoja luonnonvarojen käytölle. Vesi- ja ympäristöhallinnon on yhteistyössä muiden viranomaisten ja elinkeinoelämän kanssa etsittävä koko ajan uusia ratkaisuja niiden toimintaan liittyvissä ympäristöongelmissa.

Vesi- ja ympäristöhallituksen muodostaminen kestävän kehityksen erityisviranomaiseksi edellyttää asiantuntemuksen laajentamista. Asiantuntemuksen tulee kattaa keskeisimmät ympäristöä muuttavat toiminnot. Viraston asiantuntemusta olisi tarkoituksenmukaista laajentaa mm. ilmansuojeluun, liikenteeseen sekä tuotteiden kulutukseen ja käyttöön. Voimavarojen supistuessa on kuitenkin arvioitava tehtävittäin, millä toimintasektoreilla on tarpeen ylläpitää korkeatasoista erityisasiantuntemusta omassa hallinnossa ja millä alueilla tarpeellinen erityisasiantuntemus on muilla viranomaisilla tai toiminnan harjoittajilla.

Julkisen hallinnon kustannusten alentaminen ja tuloksellisuuden parantaminen asettavat ympäristöasioidenkin hoidolle uusia vaatimuksia. Tässäkin tilanteessa on kuitenkin turvattava toiminnan pitkäjänteisyys ja keskeisimpien ongelmien ratkaiseminen. Hallitus on kuitenkin ottanut keskeiseksi toimintaperiaatteeksi, ikään kuin hallinnon uudistamisen taikasauvaksi, vain toimintojen alasajon ja yhtiöittämisen. Liikelaitosajattelun laaja soveltaminen ympäristöhallintoon saattaa kuitenkin vaarantaa kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumisen.

Vesi- ja ympäristöhallintoa ja sen toimintatapoja on mahdollista uudistaa hyvinkin perinpohjaisesti. Siitä olisikin muodostettava nimenomaan kestävän kehityksen erityisviranomainen. Näin voitaisiin julkisen hallinnon voimavarojen supistuessakin merkittävästi tehostaa kestävän kehityksen ajatusten soveltamista ja toteuttamista käytännössä.

Arvoisa puhemies! Valiokuntakäsittelyn yhteydessä asiantuntijat esittivät huolestuneisuutensa siitä, kuinka tehtävät pystytään Etan tuomien muutosten ja uusien tehtävien myllerryksessä hoitamaan, kun samanaikaisesti omaa hallintoa ollaan voimakkaasti muuttamassa. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta ehdotankin hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

"Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että ympäristönsuojelun hallintoa uudistettaessa vesi- ja ympäristöhallituksen toimintaedellytykset vastuullisena viranomaisena turvataan niin, että vesi- ja ympäristöhallitus pystyy lain tarkoittamalla tavalla huolehtimaan Eta-sopimuksen antamista velvoitteista."

Ed. H a u t a l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kauton tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ympäristöhallintoon on selvästi tullut uusia tehtäviä, koska ympäristönsuojelu on uusi ala ja sen merkitys on kiistatta kasvamassa. Ei missään muussa maassa kuin Suomessa ole lähdetty siitä, että nimenomaan tällaisen uuden hallinnonalan voimavaroja pitäisi ryhtyä supistamaan. Pidän hyvänä vesi- ja ympäristöhallituksessa esitettyä ajatusta siitä, että vesi- ja ympäristöhallituksesta muodostettaisiin koko hallintoa seuraava kestävän kehityksen virasto.

Mitä tulee tähän perustelulausumaan, niin Eta-sopimus tuo paljon uusia tehtäviä myös

ympäristöhallintoon, ja tuskin niitä pystytään hoitamaan ilman riittäviä voimavaroja.

Sitten haluaisin hyvin vakavasti esittää kysymyksen, että jos päädytään lopulta siihen, mitä nyt vakavasti kaavaillaan, että vesi- ja ympäristöhallituksesta tulee linjaorganisaatiosta eristetty liikelaitos, niin kuinka käy ympäristön tilaa koskevan tiedon julkisuuden. Eilen luin Helsingin Sanomista, että Metsähallitus, joka on liikelaitos, on kieltäytynyt antamasta ympäristönsuojelijoille tietoja Suomen aarniometsistä. Tämäkö auttaa kansalaisia ja hallintoa suojelemaan ympäristöä pitkäjänteisellä ja kestävällä tavalla?

Ed. P a l o h e i m o : Herra puhemies! Siitä huolimatta että oltaisiin yleisesti sitä mieltä, että julkinen sektori: valtionhallinto ja kuntien virastot, kaipaa leikkauksia ja supistuksia, niin tämä ei voi koskea ympäristöhallintoa. Ympäristöhallinto on, kuten ed. Hautala äsken sanoi, uusi ala, joka vaatii huomattavasti lisää resursseja nykyiseen.

Resursseja ei voi lisätä sillä tavalla, että ympäristöhallinto muutetaan liikelaitokseksi. Meillä on esimerkkinä Valtion tekninen tutkimuskeskus, joka toimii suurelta osin liikelaitoksena siten, että se ottaa vastaan ulkopuolisia tilauksia ja hoitaa menopuolensa näistä saamillaan tuloilla. Ympäristöhallinto ei voi toimia näin. Ympäristöhallinnon tulee olla viranomainen, jonka tehtävä on valvova, ja sen pitää pystyä säilyttämään puolueettomuutensa kaikissa olosuhteissa. Liikelaitos ei puolueettomuuttaan pysty säilyttämään.

Päinvastoin kuin nyt on kaavailtu, että ympäristöhallintoa supistettaisiin, sitä pitäisi laajentaa seuraavista syistä:

Ympäristöministeriön täytyy olla samanlainen superministeriö kuin valtiovarainministeriö. Sen pitää olla ministeriö, joka pystyy eräänlaisella veto-oikeudella puuttumaan kaikkien muiden ministeriöiden ratkaisuihin, ottamaan niihin kielteisen kannan silloin, kun se on tarpeellista, esittämään, mihin ympäristössä on varaa ja mihin ei, samalla tavoin kuin valtiovarainministeriö esittää, mihin on valtiontaloudessa varaa ja mihin ei.

Tähän samaan ajatukseen, että ympäristöministeriöstä tehtäisiin eräänlainen superministeriö, liittyy myöskin ajatus ns. vihreästä budjetista, siis siitä että vuosittain sen lisäksi että tarkkaillaan rahavirtoja, tarkkailtaisiin myöskin ympäristön tilaa monien eri indeksien valossa. Tämä työ on lähtenyt jo sillä tavoin liikkeelle, että Tilastokeskus on ryhtynyt tekemään ympäristötilastoa, ja se on erittäin hyvä alku tällaisen ympäristöbudjetin vuosittaiselle laatimiselle.

Kaiken kaikkiaan minusta ed. Kauton ehdotus on kannatettava ja kannatan sitä tietysti myöskin. Mielestäni näissä kysymyksissä pitäisi olla tiukkana. Me emme voi uutta alaa, ympäristöhallintoa, supistaa siitä syystä, että niukkuustekijät sisältyvät ympäristöön. Ne on asetettu useassa puolueessa tärkeysjärjestyksessä ykkössijalle.

Ympäristöministeri P i e t i k ä i n e n : Arvoisa puhemies! Kiitän lämpimästi siitä tuesta, joka liittyy ympäristöhallinnon voimavaroihin. On aivan totta, että samaan aikaan, kun hallinnon tehostamisvaatimukset, mm. henkilöstön vähentämisvaatimukset, tuovat voimavarojen supistamispaineita, ympäristöhallinto kamppailee sen kysymyksen kanssa, että tehtävämäärä lisääntyy niin hoidettavien asioiden määrän kuin laajuuden osalta. Ja näin voimavarojen lisääminen tälle osa-alueelle on hyvin perusteltua.

Tähän ympäristöhallinto omalta osaltaan pyrkii vastaamaan ensinnäkin oman tulosohjauksensa osalta, jossa ministeriössä valmistellaan uusia tulosalueita. Tähän hyvin olennaisena osana sisältyy ympäristönäkökulman integroiminen muuhun hallintoon ja päätöksentekoon eli tätä kautta mm. vesi- ja ympäristöhallinnon nykyistä tehokkaampi käyttäminen kestävän kehityksen asiantuntijaviranomaisena. Esillä on myös keskushallinnon roolin uudistaminen niin, että se omalta osa-alueeltaan voisi nykyistä laajemmin vastata tietoon, taitoon ja tutkimukseen myös kulutustapojen, ilmansuojelun, liikenteen, energian ja maankäytön suunnittelun osalta.

Siihen pyritään myös vastaamaan sillä, että meillä on valmisteilla hallintouudistus, jossa nykyisin hyvin hajallaan olevat aluehallinnon voimavarat pyritään kokoamaan yhteen niin, että lääninhallitusten ympäristönsuojeluosastoista, maankäytön suunnitteluosastoista ja vesi- ja ympäristöpiireistä koottaisiin ympäristöministeriön alaisuudessa suorassa tulosohjauksessa olevat aluehallintoyksiköt. Tästä kohdasta toki niin hallituksen sisällä kuin laajemminkin on erilaisia näkemyksiä, mutta näen itse tämän välttämättömänä edellytyksenä toiminnan tehostamiselle. Pidän erittäin tärkeänä, että maankäytön suunnittelu myös jatkossa kuuluu ympäristökysymysten kanssa yhteen.

Tärkeää on se, että vesi- ja ympäristöhallituk-

sen rooli nimenomaan vahvistuu kestävän kehityksen erityisviranomaisena, jolla aluehallintoon päin tulee jatkossa olemaan myös asiantuntijaohjaus, joka liittyy niin myönnettävien lupien asiasisältöön kuin tutkimuksen ja tiedon keräämisen suoraan ohjaukseen. Voimavarojen suuntaaminen aluehallintoon ja strateginen suunnittelu mielestäni luontevasti kuuluvat ministeriölle, ja yleisen linjan mukaisesti kolmiportaisesta hallinnosta pyritään kaksiportaiseen hallintoon.

Tietooni ei ole tullut esitystä, että vesi- ja ympäristöhallituksesta olisi esitetty liikelaitosta. Tämä toki ei näitä tarkoitusperiä palvelisikaan. Vesi- ja ympäristöhallituksesta tarvitaan tämän alueen ja alan asiantuntija, tiedon kerääjä, luoja ja eteenpäin jakaja suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mitä tulee vihreään budjettiin, sen valmistelu on myös ministeriössä vireillä ympäristötalousbudjetissa kuin myös sitten valtion tavallisen budjetin läpikäymisenä ja katsomisena ympäristönäkökulmasta.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan minäkin tämän ponnen hyväksymistä. Tosin olin hiukan yllättynyt siitä, että tässä todetaan, että "vesi- ja ympäristöhallitus pystyy lain tarkoittamalla tavalla huolehtimaan Eta-sopimuksen antamista velvoitteista". Olisin toki toivonut, että siinä olisi lukenut "mm. Eta-sopimuksen antamista velvoitteista", koska näen todellakin tämän tehtävän paljon laajempanakin.

Nimenomaan tähdentäisin sitä, että vesi- ja ympäristöhallituksesta tulisi kehittää varsinainen ympäristökeskus, jolla olisi, niin kuin ed. Paloheimo totesi, puolueeton asema ja, vielä toivoisin, aika itsenäinen asema, niin että sillä olisi harvinaisen selvä tehtäväksianto, jota se pyrkii mahdollisimman tehokkaasti ja hyvin hoitamaan yhteiskunnassa, jossa vapaudet ovat lisääntyneet ja lisääntymässä, jotka kaikki vapaudet lähestulkoon toimivat ympäristönsuojelun tavoitteita vastaan. Silloin täytyy olla voimakas organisaatio balanssin aikaansaamisessa ja luonnon ja ihmisten välittömän elinympäristön pelastamisessa.

Se, mikä minusta tässä on kielteinen historiallinen tekijä, on se, että vesi- ja ympäristöhallitus on nähty keskusvirastona suoranaisesti vesihallituksen jatkeena eikä ole pystytty näkemään tätä ympäristökeskusroolia nykyaikaisessa ajattelussa. Niin tämä keskustelu on jossain määrin vinoutunut myös siinä hallinnonuudistustyössä, jota viime aikoina nykyhallituksen toimesta on toteutettu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Kautto ed. Hautalan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että ympäristönsuojelun hallintoa uudistettaessa vesi- ja ympäristöhallituksen toimintaedellytykset vastuullisena viranomaisena turvataan niin, että vesi- ja ympäristöhallitus pystyy lain tarkoittamalla tavalla huolehtimaan Eta-sopimuksen antamista velvoitteista."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ed. Kuittinen merkitään läsnä olevaksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Kauton ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Asetus 5 päivältä kesäkuuta 1992 Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä ja asetus 20 päivältä heinäkuuta 1992 Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Ainoa käsittely
Asetukset n:ot 7 ja 8
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 21

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Ehdotus laiksi tulliverolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 278
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61.

Keskustelu:

Ed. K o r v a : Herra puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tulliverolain muuttamisesta. Tästä asiasta käytiin viime vuoden syksyllä hyvin periaatteellista keskustelua sen osalta, miten näitä lakiesityksiä käsitellään ja muutetaan.

Nyt tähän ehdotukseen sisältyy se paljon puhuttu asia eli pohjoisten kuntien eräät erityisetuudet rajakaupan puitteissa. Tämä lakiesitys nyt palauttaa Utsjoen, Inarin ja Enontekiön kuntien asukkaiden erityisetuudet eräiden kulutustavaroiden tuonnissa rajan yli. Viime vuoden syksyllä käyty keskustelu käsittääkseni kaikille osoitti, että Suomen lainsäädännössä täytyy maan eri osien erityisolosuhteet riittävästi tunnustaa ja myös sopeuttaa lainsäädäntöä näiden erityisolosuhteiden puitteisiin.

Tässä esityksessä on otettu järki käteen ja tunnustetaan nämä erityisolosuhteet, ja sen vuoksi haluan lausua hallitukselle ja myös valtiovarainvaliokunnalle kiitokset jo siitä, että tämä esitys on tullut tähän vaiheeseen, ja toivon, että tämä esitys menee tässä muodossa tästä eduskunnasta läpi.

Ed. A p u k k a : Herra puhemies! Tämä tulliverolain muutos erityisesti noiden kolmen pohjoisen kunnan oikeuksien ja oikeuksien palauttamisen osalta on tietysti aivan oikea toimenpide. Tämä on semmoinen kohta, missä hallitus näyttää vähäisessä määrin saaneen järkevyyttä takaisin toimintoihinsa. Tästä tietysti täytyy olla näiden kolmen pohjoisen kunnan ihmisten puolesta erittäin tyytyväinen.

Muistan oikein elävästi, kun muutama kuukausi sitten täällä useaan otteeseen tästä laista ja sen muutoksesta puhuttiin. Silloin hallituksen puolelta ministereiden suulla ja hallituspuolueiden edustajien suulla moneen otteeseen väitettiin, että tämä on sellainen jäänne, mikä ei missään tapauksessa voi enää säilyä yhdentyvässä Euroopassa, eikä tämä ole minkään integraatiokehityksen mukainen ja tämmöinen ei tule kuuloonkaan. Kuulimme kaikki sen erittäin monella suulla täällä todistettuna.

Nyt tuntuu ihmeelliseltä, että hallitus muutaman kuukauden jälkeen on kumminkin tullut järkiinsä ja toteaa, että tällainen menettely on oikein. Jos hallitus olisi ollut muutama kuukausi sitten kylliksi viisas, se olisi uskonut meitä oppositiopuolueiden ja myös muutamien hallituspuolueiden pohjoisia edustajia ja säilyttänyt tämän oikeuden kolmen pohjoisen kunnan asukkailla jo silloin, mutta hyvä näinkin. Tämä on erittäin hyvä ja oikean suuntainen päätös.

Ed. L u t t i n e n : Herra puhemies! Itse asiassa ed. Korvan puheenvuoron johdosta haluaisin todeta, että kun hän ylistää hallitusta viisaudesta siinä, että se on kääntänyt jälleen kelkkansa, niin minusta se ei ole suurta viisautta. Mikäli hallitus jatkossakin toimii sillä tavalla kuin tässä asiassa, että parin kuukauden välein muuttelee kantojaan, niin kyllä eduskunnassa asioiden käsittely vain vaikeutuu. Tällaista viisautta minä en toivoisi vaan sellaista viisautta, että harkitaan kaikki esitykset, jotka tänne tuodaan, niin ettei tarvitse edestakaisin mulkata näitä esityksiä sen paremmin hallituksessa kuin eduskunnassakaan sitten vaikeuttaa meidän käsittelyämme.

Siitä on esityksenä myös tulo- ja varallisuusverolain käsittely. Hallitus tuo aukinaisen esityksen eduskuntaan eduskuntaryhmien käsiteltäväksi, ja täällä on täysi soppa päällä, mistään ei tule mitään. Näin merkittävät asiat ovat täysin hajallaan tämän ed. Korvan mainostaman hyvän hallituksen ansiosta.

Ed. S a s i : Herra puhemies! Mitä tulee tulliverolakiin, on todella todettava, että kovin johdonmukainen tämä ratkaisu ei ole, koska tänä vuonna tuo kolmen pohjoisen kunnan erivapaus on poistettu ja nyt taas ensi vuoden alusta se palautettaisiin. On todennäköistä, että Euroopan yhdentymisen myötä parin vuoden kuluttua etuoikeus jälleen poistetaan. Nyt kuitenkin viranomaisilla on oikeus harkita, mitä tavaroita voidaan verovapaasti tuoda maahan, ja toivon,

että kun harkintaa käytetään näiden tuotteiden suhteen, seula olisi suhteellisen tiukka.

Mitä tulee eduskunnassa käytyihin veroneuvotteluihin yleensä, haluan vain todeta, että oman käsitykseni mukaan lainsäädäntövalta on eduskunnalla ja hallitus tekee eduskunnalle esityksensä. On selvää, että eduskunnassa näitä esityksiä arvioidaan ja tarpeen mukaan, jos niissä havaitaan epäkohtia, niihin tehdään muutoksia. Tämä on normaali demokraattinen pelisääntö kaikissa yhteiskunnissa.

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Kuten ed. Luttinen aikaisemmin totesi, näiden asioiden käsittely tuntuu joskus hieman farssinomaiselta. Erityisesti siltä tuntuu kolmea pohjoista kuntaa koskevan asian käsittely, jossa on kyse mm. piipputupakasta. Asiaa aikaisemmin eduskunnassa käsiteltäessä se kävi välillä jo suuressa valiokunnassa, jonka jälkeen saatiin hallituspuolueiden rivit siinä määrin kuntoon, että etuudet poistettiin. Nyt muutaman kuukauden päästä jälleen on tuotu lakiesitys ja ollaan palaamassa siihen tilanteeseen kolmen pohjoisimman kunnan osalta, jota kantaa alussa eduskunnan enemmistö esitti. Monesti tuntuu aika omituiselta ja turhauttavaltakin — varsinkin tällaisten pienten asioiden kohdalla — hallituspuolueiden harjoittama erittäin kova ryhmäkuri.

Ed. Luttinen: Herra puhemies! Ed. Sasille haluan todeta, että mielestäni on aika erikoista, että hallitus antaa eduskunnalle lakiesityksiä, kuten tulo- ja varallisuusverolain, eräiltä keskeisimmiltä osiltaan täysin avonaisena, ilman hallituksen omaa kantaa.

Nyt tulliverolaissa sentään oli jokin kanta, tosin se vaihtui kahden kuukauden välein. Emmehän tiedä, mitä hallitus taas kahden kuukauden kuluttua tekee, vaikka poistettaisiin koko tullittomuus kolmen Lapin kunnan osalta.

Jos kaikkien lakien osalta menetellään niin kuin tulo- ja varallisuusverolain kohdalla on tehty ja keskeiset osat jätetään avoimeksi ilman hallituksen näkemystä ja kantaa, niin mitä eduskuntatyöskentelystä tulee? Kaikki asiat viivästyvät, mitään ei pystytä aikataulussa toteuttamaan. Siitähän nytkin on kysymys.

Ed. Laakso: Herra puhemies! Haluan todeta, että ed. Sasi kuuluu niihin kansanedustajiin, jotka integraatiota koskevassa kysymyksessä ovat paavillisempia kuin paavi itse. Tässäkin kysymyksessä ed. Sasi nimenomaan integraatioprosessiin vedoten oli valmis viemään Lapin kolmen pohjoisen kunnan asukkailta ne etuudet, joita heillä toistaiseksi on ollut. Hallitushan väliaikaisesti onnistuikin tässä kierrettyään eduskunnan enemmistön tahdon ja pantuaan sen ryhmäkurilla uusiksi suuressa valiokunnassa. Mutta ilmeisesti hallituksessakin on viisastuttu ja tutkittu integraation syventämisen mukanaan tuomat seuraukset.

Oma käsitykseni on päinvastainen kuin ed. Sasilla. Tiedossani ei ole mitään sellaista integraation syvenemisen edetessäkään näköpiirissä olevaa direktiiviä, jolla kiellettäisiin suhteellisen vähämerkityksellinen ja kansainvälisen kilpailun kannalta täysin merkityksetön etuus, joka kolmen Lapin kunnan asukkaille lakiesityksen myötä annetaan.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Olisi ollut silloin aikoinaan luontevaa, kun Efta-sopimus solmittiin, että tällaisesta ns. perinteisestä oikeudesta olisi luovuttu. Tämä oikeus on sikäli aivan ainutlaatuinen, että eräistä kauppaliikkeistä raja-alueella — kuitenkin toisen valtion alueella, ei millään verovapaalla vyöhykkeellä — voidaan ostaa tuotteita verovapaaseen hintaan. Tällainen ei ole normaalia menettelyä. Tässä suhteessa voidaan sanoa, että varmasti jossakin vaiheessa muutos tulee tapahtumaan. Jos ajattelemme EY:n perussääntöjä, on varsin todennäköistä, että niiden valossa ainakin tästä asiasta joudutaan keskustelemaan. Lopputulos todennäköisesti on se, että siitä joudutaan luopumaan.

Ed. Luttiselle haluan todeta sen, että hän edusti perinteistä vasemmistolaista näkökulmaa: Kun hallitus päättää, niin ryhmäkurilla esitykset hoidetaan lävitse, eikä eduskunta saa omaa puumerkkiään jättää. Me kokoomuksessa olemme kuitenkin sitä mieltä, että eduskunta on paikka jossa viime kädessä tehdään päätökset ja asioista täytyy myös voida avoimesti keskustella.

Hallituksen kanta pääomaverouudistukseen tulee täsmällisesti esille hallituksen esityksen sisällössä. Jo aikoinaan, kun esitystä valmisteltiin, tiedettiin, että tässä yhteiskunnassa kaikkein vaikeimmassa asemassa ovat ne asuntovelalliset, jotka ovat ottaneet velkaa joitakin vuosia sitten ja joiden asunnon arvo on laskenut. On myös tiedetty, että edustajat eduskunnassa — ainakin kokoomuksessa — ovat erittäin huolissaan asuntovelkaisten asemasta ja joutuvat arvioimaan korkojen vähennystä koskevat säännökset täällä ja pitämään huolta siitä, että vähennysoikeus ei heikkene niin, ettei ajeta ahdinkoon

asuntovelallisia perheitä. Tämä tavoite on tarkoitus kokoomuksen toimesta toteuttaa yhteistyössä muiden hallitusryhmien kanssa eduskunnassa. Mielestäni tämä on ihan oikea ja tarkoituksenmukainen tavoite.

Ed. Luttinen: Herra puhemies! Kun ed. Sasi jostakin perinteisestä vasemmistolaisesta linjasta puhuu, niin hän ei tiedä, mistä hän puhuu. Me olemme yrittäneet pitää sitä linjaa, että olemme hallituksen täysin mahdottomia esityksiä yrittäneet korjata, mutta emme ole saaneet korjausta juuri sen takia, että esimerkiksi kokoomuksen eduskuntaryhmä ei ole yhtään järkevää esitystämme halunnut hyväksyä. Tästä on esimerkkinä myös käsiteltävänä oleva esitys. Kun esitimme aikanaan, että Lapin kolmen kunnan verovapaus säilytetään, kokoomuksen eduskuntaryhmä vastusti sitä. Nyt hallitus on täällä uudella esityksellä, jonka mukaan verovapaus säilyisi. Tällä kertaa kokoomuksen ryhmä on sitä mieltä, että antaa nyt sitten mennä näin. Teidän esiintymisenne on niin epäjohdonmukaista, että jos sen mukaan eduskunnassa toimittaisiin, puurot ja vellit olisi jatkuvasti sekaisin.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Kyllä minullekin on viime päivien aikana syntynyt sellainen vaikutelma, että ed. Sasilla on huomattavasti suurempi huoli ed. Sasin kuin veronmaksajan asemasta. Sen vuoksi olemme joutuneet katsomaan sitä arvotonta näytelmää, jossa kunnianarvoisat asiantuntijat joutuvat aamusta iltaan istumaan tentattavina ja sen jälkeen ed. Sasi jaoston puheenjohtaja ilmoittaa, että tehdään kaikesta huolimatta toisin kuin asiantuntijat ovat sanoneet. Tehdään veroteoreettisesti ontuvia esityksiä, tehdään yhteiskuntapoliittisesti yksipuolisia ontuvia esityksiä. Ilmeisesti, niin kuin sanoin, pääasiallisena huolena on oman aseman pönkittäminen eikä veronmaksajan aseman parantaminen. Joku järjestys pitäisi hallituksellakin olla, että eduskunnassakin voitaisiin järjellisesti tehdä työtä eikä istua uuvuttavissa tilaisuuksissa kuuntelemassa keskinäisiä selvityksiä, selontekoja ja hallituspuolueiden keskinäistä kädenvääntöä, joka sekin voitaisiin tehdä jossain muualla.

Ed. Laakso: Herra puhemies! Haluan vielä palata ed. Sasin väitteeseen, jonka mukaan integraatio väistämättä vie nämä edut tulevaisuudessa ja tästä syystä on epäloogista hyväksyä tällainen hallituksen esitys, vaikkakin ilmeisesti ed. Sasikin hallituksen esityksen hallitukselle kuuliaisena hallituspuolueen uskollisena sotilaana tulee hyväksymään.

Kun olemme käsitelleet Eta-lainsäädäntöä, niin meillehän hallitus on yrittänyt uskotella, että monet sellaiset lakiesitykset, joita hallitus on tehnyt, on pakko hyväksyä, koska Eta- ja EY-direktiivit niin meiltä edellyttävät. Muun muassa sivistysvaliokunta on joutunut puuttumaan kahteen eri tapaukseen, joissa hallituksen esitystä on perusteltu juuri EY-direktiiveillä. Mutta molemmissa tapauksissa on käynyt asiantuntijoiden kuulemisen jälkeen selväksi, että EY-direktiivit eivät suinkaan edellytä Suomelta niin tiukkaa lainsäädäntöä kuin hallitus nyt on soveltamassa.

Tässä yhteydessä viittaisin tietokoneohjelmien kotikopioinnin kieltoon ja kopioinnin rangaistavuuteen, jota hallitus esitti. Toinen esimerkki oli se, että hallitus esitti, että korkeakoulututkijoilta, jotka toimivat tietokonealalla, vietäisiin oikeus omiin tutkimuksiinsa, kumottaisiin nykyisin lainsäädännössä oleva tätä koskeva oikeus. Molemmissa tapauksissa sivistysvaliokunta ilmeisesti päätyy toisenlaiseen käsitykseen kuin hallituksella on. Me aiomme muuttaa ja tulkita EY-direktiivejä ei niin tiukalla tavalla kuin hallitus vaan sellaisella tavalla, joka säilyttää myöskin suomalaisten etuudet tulevaisuudessa.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Haluan ed. Hämäläiselle todeta, että on totta, että olemme verojaostossa tehneet pitkiä ja uuvuttavia päiviä. Kaksi hyvin pitkää päivää tälläkin viikolla olemme työskennelleet niin, että ministeriön asiantuntijat ovat olleet jaostossa, kaksi professoria ja yksi oikeustieteen tohtori, joka on ollut mukana valmistelussa. Olemme käyneet lähes pykälä pykälältä muutosesityksiä tai hallituksen esitystä lävitse, ja olemme todenneet siellä monia kohtia, jotka on lähetetty ministeriöön vielä selvitettäväksi, monia kohtia, joita on lähetetty muutosten varalta valmisteltavaksi, ja monia kohtia, joiden perusteluja on ollut tarpeen selventää. Mielestäni tällainen työskentely on täysin normaalia ja asianmukaista ja tapa, jos eduskunta haluaa esityksiin vaikuttaa, jolla tulee toimia.

Ed. Hämäläiselle haluan todeta myöskin sen, että silloinkin kun suurta verouudistusta täällä tehtiin, jolloin kokoomus ja sosialidemokraatit olivat hallituksessa, käytiin ryhmien kesken neuvotteluja siitä, mitä muutoksia verolakeihin tehdään. Silloin käsittelyjärjestys oli melko tarkalleen samanlainen kuin nyt pääomaverouudistuk-

sen yhteydessä. Joten suurissa uudistuksissa aina eduskunta käy näitä muutoksia lävitse, arvioi niitä ja myöskin hallituksen kanssa yhdessä neuvottelee ja pyrkii pääsemään ratkaisuun, jotta saataisiin sellaista verolainsäädäntöä, joka on kansalaisten kannalta mahdollisimman oikeudenmukaista.

Haluan korostaa, että kokoomuksen suurin huoli tässä pääomaverouudistuksessa on ollut nimenomaan asuntovelallisten asema, ja siihen tulee nyt varmasti eduskunnan päätöksellä parannuksia.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! En suinkaan väheksy eduskunnan tiedontarvetta enkä vastusta sitä, että eduskunta haluaa perusteellisesti kuulla asiantuntijoita, mutta pahoittelen sitä, että asiantuntijat ovat joutuneet ylimielisen ja öykkärimäisen kohtelun kohteeksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

20) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 304
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

21) Ehdotus laiksi sähkölain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 258
Talousvaliokunnan mietintö n:o 49

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 49.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

22) Ehdotus laiksi eräitä julkisia yrityksiä koskevasta tiedonantovelvollisuudesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 270
Talousvaliokunnan mietintö n:o 50

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 50.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

23) Ehdotukset laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 259
Talousvaliokunnan mietintö n:o 51

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 51.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

24) Hallituksen esitys n:o 313 laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta sekä kuntoutusrahalain 9 §:n muuttamisesta ja kuntoutusrahalain 14 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain kumoamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu jatkuu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Tässä täytyy todeta niin kuin entinen tyttö, että tämä tuli vähän yllättäen, kun oletin, että käy niin, että ensin ed. Ukkola puhuu täällä ja sen jälkeen minä, mutta hän on ilmeisestikin perunut oman puheenvuoronsa. (Ed. Aittoniemi: Onko ryhmä hajonnut?) — En minä tiedä, onko ryhmä hajonnut, mutta tietysti voi olla ed. Ukkolalla muita kiireitä.

Arvoisa herra puhemies! Meillä on nyt mielestäni erittäin suuri ja periaatteellinen ongelma tässä maassa eli hallitus ei tunnu oikein tietävän tarkkaan, mitä se tekee sosiaali- ja terveyspolitiikassa — tai sitten se tietää sen liiankin hyvin. Mutta todellakin meillä on sosiaaliseen turvallisuuteen liittyviä heikennyksiä ja niitä koskevia hallituksen esityksiä jatkuvasti eduskunnassa käsiteltävänä, ja kun yhdestä pahasta päästään, niin toiset uudet heikennykset ovat jo tulossa.

Ammattiyhdistysliike pystyi yleislakon uhalla estämään työttömyysturvan merkittävät heikennykset, mutta näyttää nyt siltä, että sairaita ja vanhempain- tai äitiyslomalla olevia ei tässä yhteiskunnassa kukaan ainakaan yleislakon uhalla puolusta siitä huolimatta, että samoin kuin viime ja tälle vuodelle myös ensi vuodelle on tulossa todella merkittäviä heikennyksiä sairausvakuutukseen ja koko muuhun sosiaaliseen turvallisuuteen.

Tämä hallituksen esitys merkitsee sitä, että päivärahatasoa ollaan jälleen alentamassa niin sairaustapauksissa äitiys- ja isyysloman sekä vanhempainrahan ja erityishoitorahan osalta samoin kuin myös aikanaan kuntoutusrahan tasoa. Todellakin hyvin monen sairaan kohdalla, aivan kuten olisi ollut myös työttömän kohdalla, tämä päivärahan tason lasku merkitsee todella vakavaa elämästä selviytymisen edellytysten heikentymistä. Kun yleensä vielä sairauden aikana kaikki muutkin kustannukset nousevat, niin nyt kun me olemme päivärahan tasoa heikentämässä ja sitten vastaavasti myös nostamassa useita maksuja ja taksoja, niin väistämättä joudutaan siihen tilanteeseen, että tätä yhteiskuntaa nyt yritetään saada tasapainoon ja jaloilleen nimenomaan sairaiden kustannuksella.

Sama koskee sitä, jos ajatellaan, että terveyspolitiikan tavoitteena pitäisi olla, että ihmiset mahdollisuuksiensa mukaan pyrkivät ehkäisemään sairauksien muodostumista, mutta jos siitä huolimatta sairaudet ihmistä kohtaavat, he mahdollisimman varhain ja hyvissä ajoin hakeutuvat hoitoon, hakevat apua sairauteensa ja noudattavat myös saamiaan hoito-ohjeita, hakevat lääkkeet jne. Tietysti tuntuu oudolta, että myös lääkekorvaustasoa ollaan taas alentamassa. Meillä on jo tietoa siitä, että tehdyt leikkaukset ovat merkinneet sitä, että vähävaraisimmat, jotka todella lääkkeitä tarvitsisivat, pitkäaikaissairaat tai vastaavat, eivät nyt haekaan lääkkeitään apteekista, koska sinnittelevät viimeiseen saakka ja toivovat ilmeisesti parasta. Tästä saattaa tulla yhteiskunnalle aikanaan todella kallis lasku, mikäli hallituksen esitys nyt menee läpi.

Aivan oma lukunsa on isyyslomakysymys, jossa nyt ollaan aivan ehdottomasti isyysloman osalta siirtymässä käytäntöön, että käyttääpä vanhempainrahakauden suomaa mahdollisuutta isyyslomaan tai ei, joka tapauksessa tämä pienentää vanhempainrahakautta. Kun tässäkin suhteessa niin kuin joissakin muissakin olemme aina pyrkineet olemaan tietynlainen mallimaa Euroopassa ja myös Pohjolassa, ainakaan tasaarvon edistämisen kannalta tämä kysymys ei ole tasa-arvoa edesauttamassa. En usko, että tällä todellakaan olisi mitään kansantaloudellisia merkityksiä. Kysymys on paremminkin taas jälleen kerran linjavalinnasta, valitettavasti.

Kun muistellaan aikaa vähän taaksepäin, meiltä poistettiin sairauskulujen verovähennysoikeus, kuten vasemmiston puolelta on vuosikausia tuotu esille. Sinällänsä tämä verovähennyskäytäntö oli epäoikeudenmukainen, koska se hyödytti eniten suurituloisia, koska vähennys tehtiin tulosta eikä verosta, kuten me olemme esittäneet. Joka tapauksessa verovähennysoikeus toi myös tiettyjä etuja pienituloisille. Mutta se poistettiin ja sitten sitä luvattiin kompensoida kahdella tavalla.

Sitä piti kompensoida sillä, että aikuisten järjestelmällisen hammashuollon piti tulla sairausvakuutuksen piiriin. Tämähän on osoittautunut pelkäksi farssiksi, jota eduskunnassa on useaan otteeseen moniosaisessa näytelmässä näytelty.

Toinen oli se, että nimenomaan todettiin, että lääkekustannusten korvausten alarajaa laskettiin. Tavoitteena oli se, että jos on todella suuret lääkemenot, ylittävä osuus saadaan helpotuksena. Nyt on taas käymässä päinvastoin. Nämäkin lupaukset ovat osoittautumassa katteettomiksi, ja jälleen ylärajaa ollaan nostamassa.

Samoin matkakustannusten omavastuuosuutta ollaan nostamassa 35 markasta 50 markkaan.

Työterveyshuollon korvausprosenttia ollaan alentamassa 50 prosentista 45 prosenttiin ja samanaikaisesti suunnitellaan työterveyshuoltoon sairaanhoidon osalta käyttömenoja jne.

Tuntuu, sanoisiko näin, että kekseliäisyys valtiovarainministeriön puserruksessa sosiaali- ja terveysministeriössä tuntuu olevan loputonta. Yhä uusia heikennyksiä tulee, ja yhä uusia maksuja ja taksoja osataan myös ideoida, kuten me sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet hyvin tiedämme.

Eduskunta pystyi vielä viime vuonna estämään terveyskeskusmaksun käyttöönoton, mutta tänä vuonna sitä ei näköjään enää pystytä estämään. Nyt on kysymys vain siitä, missä muodossa se tulee käyttöön. Näyttää siltä, että vuosimaksu on tulossa.

Olisi todella mielenkiintoista saada laskelma esimerkkiperheestä, jossa sairastellaan, jossa on jollakulla lapsista tai vanhemmista pitkäaikaissairauksia, joihin tarvitaan toistuvasti lääkärissäkäyntejä, tutkimuksia ja kenties sairaalahoitoa, lääkehoitoa jne. Yhden yksittäisen ihmisen kohdalla saattavat tämän hallituksen toimet osoittautua täysin kohtuuttomiksi. On tietysti niin, että kun katsellaan taulukoita ja keskimääräisyyksiä, voi varmaan ajatella, että keskimäärin kansalaiset näistäkin rokotuksista selviäisivät, mutta tiedän, että monen yksittäisen ihmisen elämässä tilanne tulee täysin kohtuuttomaksi. Luulen, että käy niin, että kansanterveydellisesti säästöt ovat lyhytnäköisiä ja pitkällä tähtäimellä lasku on miljardeja kalliimpi kuin nyt osaamme arvatakaan.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala kiinnitti huomiota vakavaan asiaan puheensa loppupuolella: Hallituksen esitys siirtää tavallaan sairaille noin 1 000 miljoonaa markkaa. Ed. O. Ojala totesi, että jos tämä tasapuolisesti jaettaisiin, jaksettaisiin varmasti kestää. Tasaisesti jaettuna se merkitsisi 200:aa markkaa henkilöä kohti. Luulen, että sen verran me jaksaisimme kestää.

Kaikkein suurin ongelma hallituksen esityksessä on mielestäni se, mihin myös ed. O. Ojala puuttui, eli lääkekustannusten omavastuun nostaminen 2 500 markasta 3 700 markkaan. Pitää kuitenkin muistaa, että vuonna 1991 omavastuu oli yli 3 000 markkaa ja paljon parjattu hallitus onnistui tuon laskemaan yli 500 markalla. Tämä ei ole mikään puolustus sille, että nyt korotetaan ja nostetaan se 3 700 markkaan, mutta en myöskään usko, että hallitus on niin jääräpäinen, ettei voisi suostua siihen, että esimerkiksi tämä kohta muutetaan, jos säästöt voidaan toteuttaa jollakin muulla tavoin. Niin kuin mainitsin, tämä merkitsee noin 200:aa markkaa henkilöä kohti. Tässä pitäisi nyt hakea sellaista ratkaisua, että me, jotka sellaisen laskun kestämme, sen myös saisimme ja ne, jotka eivät sitä kestä, saisivat pitää vanhan tuen.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kallikselle toteaisin, että niin varmaan me, niin hän kuin minäkin, toivoisimme, että lasku olisi jakautunut tasapuolisemmin kansalaisten ja eri väestöryhmien kesken, mutta näin ei tule todellakaan käymään. Juuri niiden pienituloisten, joilla on suuret lääkemenot, kohdalla korvausrajan nostaminen 1 200 markalla merkitsee todella menoa, koska ei ole myöskään verovähennysmahdollisuutta enää samalla tavalla kuin aikaisemmin. Toivon todella, että ed. Kallis, jonka tiedän muutenkin sosiaaliseksi mielenlaadultaan, pyrkisi nyt hallituspuolueiden kesken vaikuttamaan, että ainakin jotkin räikeimmät epäkohdat voitaisiin poistaa.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kalliksella oli erittäin huono puolustelu, kun hän vetosi siihen, että vuonna 91 lääkekustannusten omavastuu oli 3 051 markkaa. Jos ed. Kallis yhtään muistaa historiaa, niin tänä vuonna on sairaskuluvähennys verotuksessa poistettu ja sillä otettiin 1 300 miljoonaa markkaa sairailta ihmisiltä ja oikeastaan ainoa parannus, joka loppujen lopuksi jäi, koska aikuisten hammashuoltohan on siirtynyt hamaan tulevaisuuteen, oli juuri 20 miljoonan markan parannus lääkkeiden vuotuisen omavastuun osalta, kun se pudotettiin 2 500 markkaan.

Nyt, kun näitä asioita on käsitelty, on todettu, että alun perin arvioitiin, että näitä henkilöitä olisi 30 000, ja nyt on 60 000, joilla omavastuuraja ylittyy. Vastauksena tähän, kun Kansaneläkelaitos ei ole pystynyt hoitamaan asioita vaan käsittelyssä menee vähintään neljä kuukautta, vastauksena ongelmaan, josta Kela itse on sanonut, että se pystyy ensi vuonna sen hoitamaan, valitettavasti ei tänä vuonna, hallituksella on se, että nostetaan 3 700 markkaan lääkekustannusten omavastuu.

Tämän vaikutus nyt on, että näin otetaan 40 miljoonaa markkaa paljon lääkkeitä tarvitsevilta, ja tämä on yksittäisenä asiana kuitenkin suhteellisen pieni, mutta mielestäni kaikkein ikävin esimerkki hallituksen todella tylystä linjasta sairaita kohtaan. Oli hauska todeta se, että ministeri Huuhtanen tänä päivänä valiokunnassa jo totesi, että tämä hallituksen esitys on kaikkein huonoimmin harkittu niistä 11 miljardin markan esityksistä, joilla tänä ja ensi vuonna STM:n pääluokan menoja tullaan leikkaamaan. Toivon todella, että valiokunnassa pystytään löytämään korjauksia tähän esitykseen. Mutta ei se riitä, että tämä kohta muutetaan, pitäisi hylätä koko esitys.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kun tarkastellaan sitä, mikä hallituksen tänä syksynä antamista esityksistä on kaikkein eriarvoistavin, ja jos jaetaan mitaleita, olisin valmis antamaan kultamitalin juuri nyt esittelyssä olevalle hallituksen esitykselle. Esityksessähän heikennetään monia etuuksia kuten sairauspäivärahaa ja lääkkeiden korvausprosenttia. Esityksen yhteisvaikutus on yli miljardi markkaa, ja se kohdistuu juuri kaikkein sairaimpiin kansalaisiin.

Kuten ed. Stenius-Kaukonenkin toi esiin, lääkekorvauskysymys on eräs kaikkein suurimmista heikennyksistä, joka esitykseen sisältyy.

Kiinnittäisin huomiota myös siihen, että sairauspäivärahojen heikennys, joka tässä yhteydessä toteutetaan, on myös yksi osa niitä heikennyksiä, jotka koskettavat erittäin raskaasti lapsiperheitä. Tämä esityshän vaikuttaa äitiys- ja vanhempainrahoihin kuten myös osaltaan vanhempainrahakauden pituuteen. Monien muiden heikennysten ohella lapsiperheiden asema siis tämänkin esityksen myötä tulee heikkenemään.

Kuten ed. Outi Ojala ihmettelen minäkin, missä määrin eri leikkausten yhteisvaikutuksia on arvioitu. Esityksellehän ei löydy ainuttakaan terveyspoliittista perustelua. Pikemminkin voisi sanoa, että jos erinäköisiä esityksiä tarkastellaan, sairausvakuutusjärjestelmän heikennykset ovat juuri kaikkein vähiten terveyspoliittisesti perusteltavissa, eli niillä saadaan aikaan negatiivisia terveydellisiä vaikutuksia.

Suuri arvoitus on se, miten esimerkiksi terveyskeskusmaksu, joka ilmeisesti tulee ensi vuonna voimaan, yhdistettynä siihen, että lääkkeiden omavastuuosuus kasvaa, vaikuttaa kansanterveyden tilaan. Mielestäni tämä kysymys on erittäin vakava. On mahdollista, että sairauksien kohdistuminen alempiin sosiaaliryhmiin kärjistyy ja terveydestään pitävät entistä paremmin huolta ne ihmiset, joilla muutenkin menee paremmin.

Kiinnittäisin huomiota myös siihen seikkaan, että kun sairausvakuutuksen korvausmääriä heikennetään, niin siinä yhteydessä lisätään myös sairausvakuutuksen byrokratia-astetta eli siis tiettyjen tulonsiirtojen aikaansaamiseksi käytetään suhteessa enemmän rahaa siihen, että nämä tulonsiirrot saataisiin aikaiseksi. Tämä mielestäni ei ole mitään hallinnon kehittämistä, vaan aivan päinvastaista suuntausta.

Edellä olevan perusteella katsonkin, että niitä säästöjä, joita yritetään terveyspuolella saada aikaiseksi, tulisi tehdä nimenomaan järjestelmiä järkeistämällä. Sillä puolella ei ole mielestäni riittävästi etsitty uusia toimintamalleja, kun taas tulisi tämän tyyppiset esitykset, joilla on selvät kansanterveyttä heikentävät vaikutukset, ehdottomasti hylätä.

Ed. Laine: Herra puhemies! Täällä on viitattu näihin heikennyksiin, joita hallituksen esitys merkitsee. Totean tässä niitä olevan ainakin kymmenen.

1) Päivärahan suuruuteen vaikuttava määräytymisprosentti 37 800 markkaa ylittävän vuositulon osalta putoaisi 75:stä 66:een ja 113 890 markkaa ylittävän vuositulon osalta 45:stä 40:een. Tämä oli siis ensimmäinen kohta. (Ed. Stenius-Kaukonen: 70:een pudotettiin sairauspäiväraha syyskuun alussa!)

2) Muutokset koskevat myös äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa, erityishoitorahaa sekä lain voimaantulon jälkeen alkavaa kuntoutusrahaa.

3) Lääkärin määräämien korvattavien lääkkeiden, kliinisten ravintovalmisteiden ja perusvoiteiden korvausprosentti, joka oli aikaisemmin jo esillä, on 45 markkaa ylittävältä osaltaan 40 aikaisemman 50:n sijaan. Tähän sarjaan liittyy myös käsikauppalääkkeiden osalta tehtävä heikennys, josta aikaisemmin jo tehtiin päätös. Siis pääsääntöisesti niistä ei maksettaisi sairausvakuutuskorvausta.

4) Edelleen tässä ehdotetaan, että isyysloma lyhentäisi vanhempainrahakautta vastedes aina 12 arkipäivän osalta.

5) Kunnalta poistettaisiin oikeus saada järjestämänsä sairaankuljetuksen kustannusten osalta sairausvakuutuskorvausta. Mikäli oikein ymmärrän, yksityisen järjestämälle kuljetukselle tämä korvaus maksettaisiin, mutta kunnalle ei. Merkitseekö tämä tässä tapauksessa siirtymistä yksityiseen kuljetukseen yhä enemmän, sitä en nyt osaa arvioida.

6) Sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan ja kuntoutusrahalain mukaisen kuntoutusrahan omavastuuaika pitenee kahdella arkipäivällä.

7) Ehdotetaan, että 80-prosenttisesti korvattavien lääkkeiden ja kliinisten ravintovalmisteiden korvausprosentti pudotettaisiin 75:een.

8) Niin kuin täällä jo todettiin, omavastuuosuus nousee 2 500 markasta 3 700:aan.

9) Kertaomavastuu nousee 35:stä 50:een sekä omavastuuosuus vuotuisista matkakustannuksista 700 markasta 1 500 markkaan.

10) Vaikka sanon, että tämä on kymmenes, niin ehkä tämä on jo yhdestoista tai kahdestoista heikennys, kun työterveyshuollon korvausprosentti ehdotetaan alennettavaksi 45:een.

Yhteensä nämä merkitsevät säästöä sairausvakuutuksen menoissa 1 150 miljoonaa markkaa sairausvakuutuslain osalta sellaisenaan, ja sitten vielä työterveyshuollon korvausprosentin muutos säästää 80 miljoonaa, eli kysymys on nyt siitä, että sairailta terveydenhuoltoa ja lääkkeitä tarvitsevilta ja tässä tapauksessa nyt hieman kunnilta otetaan yli 1 200 miljoonaa markkaa. Jos tämän kääntöpuolena mietitään sitä pääomaverouudistusta, joka tässä talossa on esillä, niin siinä ainakin hallitus itse ilmoittaa, että se merkitsee yli miljardin kevennystä pääomatulojen verotukseen. Siis sairaat maksavat sen helpotuksen, joka verohelpotusten muodossa on tarkoitus antaa osinkotulon saajille, yrityksille, pääomatulojen saajille jnp.

Lopuksi haluaisin kiinnittää huomiota säätämisjärjestykseen. Esimerkiksi perustuslakivaliokunnassa on viime päivien aikana hyvin monta kertaa hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä todettu se tavattoman heikko asiantuntemus, jolla hallituksen esitykset on valmisteltu. Erityisen hyvin se on tullut esiin myös säätämisjärjestystä koskevien asioiden osalta. Niin on myös tässä. Täällä esimerkiksi säätämisjärjestyksestä kertovassa kohdassa kerrotaan perustuslakivaliokunnan "mietinnössään sosiaali- ja terveysvaliokunnalle laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta" jnp. Eihän tässä ole kysymys mietinnöstä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle vaan mietinnöstä eduskunnalle. Jos se olisi ollut perustuslakivaliokunnan kannanotto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, niin se olisi tietenkin ollut lausunto eikä mietintö.

Äsken mainitsemani virhe sinänsä voi mennä joka tapauksessa ihan muotoseikan tiliin, mutta paljon merkittävämpi on mielestäni se, että hallituksen esityksessä viitataan puutteellisesti perustuslakivaliokunnan kannanottoihin. Paljon osuvammin nyt esillä olevaan asiaan liittyy viime kesäkuun 9 päivänä annettu perustuslakivaliokunnan lausunto n:o 12, koska se lausunto annettiin juuri sairausvakuutuslain muutosta koskevan ehdotuksen osalta. Silloin perustuslakivaliokunta totesi, että ne hallituksen esitykset, joilla tiukennetaan sairauspäivärahan sekä vähimmäistasossaan kuntoutusrahan saamisedellytyksiä, merkitsevät, että lait ovat lakisääteisen toimeentulon perusturvan heikentämistä siten kuin valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:n 3 momentissa tarkoitetaan, ja silloin todettiin, että ne ovat siis lepäämään jätettävissä.

Nyt hallitus kuitenkin tätä vielä, sanoisin, räikeämpää esitystä tehdessään katsoo, ettei se ole lepäämään jätettävissä. Ehkä vielä voisi kysyä, eikö hallituksessa lainkaan tunneta valtiopäiväjärjestyksen muutoksen yhteydessä eduskunnan kannanottoon liitettyjä ns. ponsia. Yksi on ollut tunnettu, koska siitä on pyydetty erilaisia lausuntoja, ja se koski presidentin valtaoikeuksia. Mutta oli myös sellainen eduskunnan vastaukseen liitetty kanta, jossa sanottiin, että kansanvakuutuksen ydinsisältöä ei saa heikentää. Se oli eduskunnan kanta, ja jos nyt jokin niin kyllä kai sairausvakuutus on kansanvakuutuksen lajeja: kansaneläke-, sairausvakuutuslaki jne. Tämä nyt ainakin on minun käsitykseni, ja vaikka näitä kaikkia käsityksiäni ei hyväksyttäisi ja voinhan tietysti erehtyä, (Ed. Stenius-Kaukonen: Ei tässä asiassa!) niin katson, että kokonaisuus on kuitenkin sellainen, että se ehdottomasti pitää hylätä tässä eduskunnassa.

Edustajat Rask ja Lehtinen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämän on saman ajatuksen uudelleen takomista, ja varmasti ed. Stenius-Kaukonen tietää, mitä minun suustani tulee. Ed. Laine aikanaan, jos oikein muistan, oli vastustamassa lepäämäänjättämissäännösten käsittelyn aikana niiden hylkäämistä, siis tavallaan esityksen hyväksymistä. Me olemme viikosta, kuukaudesta, vuodesta toiseen saman ongelman edessä: Perusturvalla ei ole mitään perustuslain turvaa, ja hallituspuolueet sen jälkeen, kun lepäämäänjättämissäännöstö muutettiin, tekevät perusturvan kanssa niin kuin haluavat. Olisivat silloin olleet vasemmisto ja sosialidemokraatit Suomen maaseudun puolueen kannalla ja olisi jätetty lepäämäänjättämissäännöstö voimaan, niin pystyttäisiin eduskunnassa opposition taholta ainakin jonkin verran turvaamaan vähäosaisten asemaa, jota koko ajan heikennetään.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tiistaina käytin varsinaisen puheenvuoron asiasta, toin esille niitä samoja näkökohtia, joita ed. Laine puheenvuorossaan esitti, ja pyysin asian pöydälle juuri sen vuoksi, että toivoin, että täällä voitaisiin laajemmin käydä keskustelua asiasta, koska silloin oli juuri parhaillaan menossa sosiaali- ja terveysministeriön 75-vuotisjuhlat. Totesin, että tämä heikennysesitys on kyllä aika ikävä

asia juhlien merkeissä käsiteltäväksi. Tämä ei auttanut yhtään.

Kello on puoli kolme perjantaina, ja yhtään kokoomuksen edustajaa ei ole paikalla, keskustasta taitaa olla yksi edustaja. Tältä osin valitettavasti pitävät paikkansa ne syytökset eduskuntaa kohtaan, että täällä ei olla kiinnostuneita sairausvakuutuksen leikkauksista, mutta vasemmistoliiton eduskuntaryhmä joka ikisessä vaiheessa, kun näitä asioita on käsitelty, on puhunut näitä esityksiä vastaan ja puolustanut sairaita ja nimenomaan sairasta työtöntä ja työtöntä, joka sairastuu muita helpommin, ja sairasta, joka joutuu muita helpommin työttömäksi.

Ed. Laine luetteli ainoastaan tämän esityksen leikkaukset, mutta tämä esitys ole ainoa. Ottaen huomioon ensi vuonna tapahtuvat leikkaukset, joita on 1 600 miljoonaa markkaa, ja sen, että tänä vuonna näitä on jo leikattu 600 miljoonalla markalla, pelkästään sairausvakuutusetuuksia leikataan siis yli 2 miljardilla markalla. Tämä kuuluu kyllä kaikkein heikoimpiin ja epäsolidaarisimpiin hallituksen esityksiin. Onko niin tulkittava, että sen takia hallituspuolueiden edustajat eivät edes kehtaa naamaansa täällä näyttää, koska niin hävettää näin huonoa esitystä tehdä?

Toivon todella, että tämä esitys hylätään kättelyssä valiokunnassa.

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies, herr talman! Tämä oli erittäin tärkeä asia, minkä ed. Laine otti esiin säätämisjärjestyksestä. Minun mielestäni niitten ponsien mukaan ja myös lain hengen mukaan näitä pitäisi ehdottomasti tulkita sillä tavalla, että nämä kajoavat ihmisten perusturvaan. Näitten yhteisvaikutus varsinkin on sellainen, ja täten näitä ei voitaisi yksinkertaisella enemmistöllä viedä läpi eduskunnassa. Nämä ovat todellakin rajuja leikkauksia.

En aio toistaa kaikkea, mitä tässä on lueteltu. Ne ovat luettavissa lakiesityksestä. Se, mikä kuitenkin pistää silmään, on se, että kun leikataan ei pelkästään sairauspäivärahoja vaan myös äitiyspäivärahoja, isyyspäivärahoja, vanhempainrahoja, erityishoitorahoja ja kuntoutusrahoja, niin tässä esityksessä nämä leikkaukset kohdistuvat kahteen alimpaan tuloluokkaan. Sen sijaan on jätetty kokonaan rauhaan ylin tuloluokka eli yli 15 800 markkaa kuukaudessa ansaitsevat. Jos leikkaukset tehtäisiin sosiaalisesti oikeudenmukaisemmin, voitaisiin ylin tuloluokka viedä nollaprosenttiin ja toiseksi ylin tuloluokka 40 prosentista 15 prosenttiin, jolloin säästöä olisi arviolta 175 miljoonaa ja voitaisiin välttää kaikkein pienituloisimpien ihmisten päivärahojen leikkaamista. Tämä mielestäni tulisi ottaa huomioon, kun tämä menee valiokuntakäsittelyyn, ja viedä läpi ainakin nämä parannukset.

Se, mikä tietysti myös on hyvin murheellista, on, että tässä aiotaan leikata pitkäaikaissairaitten ihmisten matkakuluista, ja se, että korotetaan omavastuuosuutta näin huomattavassa määrin. Se tietysti pienituloisille ihmisille on monelle lähes katastrofi. Kun tämä yhdistyy vielä lääkkeiden korvausprosenttien alentamiseen, niin koko tämän paketin yhteisvaikutus, kuten ed. O. Ojala puheenvuorossaan mainitsi, pitää ehdottomasti laskea esimerkkiperheitten kautta ja näyttää toteen, että tämä on todellakin kohtalokas pienituloisille ihmisille, perheille, joissa on joku pitkäaikaissairas, joissa tarvitaan jatkuvasti lääkärissä käyntejä ja tutkimuksia, lääkkeitä ja myös kuljetuksia ja ehkä myöhemmin myös kuntoutusta. Tämä vaikuttaa ihmisen kokonaistilanteeseen erittäin ratkaisevalla tavalla.

On aika kummallista, että Suomessa vielä voidaan ajatella terveyspoliittisesti niin, että välttämättömyyksiin kuuluvien kulujen leikkaaminen voisi olla jotenkin kansantaloudellisesti järkevää. Mehän tiedämme, että meidän terveydenhoitojärjestelmämme Suomessa on maailman tehokkaimpia eikä se myöskään ole kovin kallis. Se toimii hyvin, ja toistaiseksi kaikki ihmiset Suomessa voivat saada tarvittavaa hoitoa. Se toimii vielä hyvin, mutta jos näitä leikkauksia toteutetaan, niin se eriarvoistaa ihmisiä siinä määrin, että vähävaraisimmat ihmiset jäävät hoidon ulkopuolelle. Saattaa käydä, niin kuin nyt on käynyt USA:ssa esimerkiksi, että aika huomattava osa ihmisiä on kaiken terveydenhoidon ulkopuolella. Jopa siellä on havahduttu huomaamaan, että jotta kansantalous ja kansa voisi myös kilpailla kansainvälisillä markkinoilla, niin toimiva terveydenhoitojärjestelmä on todella yksi kaikkein tärkeimpiä kilpailuvaltteja myös kansantaloudellisesti ajatellen, puhumattakaan inhimillisistä arvoista.

Olen samaa mieltä kuin edustajat Laine ja O. Ojala ovat olleet, että tätä esitystä ei tulisi missään tapauksessa hyväksyä. Se pitäisi hylätä, ja jos hylkäys ei onnistu, niin ainakin leikkaukset pitäisi tehdä sillä tavalla, että pienituloisimmat eivät tästä kärsisi. Tässä on myös aivan realistinen vaihtoehtomalli, joka takaisi miltei samat säästöt valtiolle, vaikka leikataankin vähän sosiaalisemmalla tavalla.

Ed. Särkijärvi: Arvoisa puhemies! Ensin haluan kiistää, etteikö kokoomuksessa tunnettaisi mielenkiintoa näitä asioita kohtaan ja seurattaisi, kun täällä eduskunnassa keskustellaan sairausvakuutuksesta.

Kun katsotaan tätä kokonaisuutta, niin aivan ilmeisesti sairausvakuutuksen ongelmaksi on tullut se, että se ei itse asiassa olekaan enää valtiontaloudessa vakuutusjärjestelmä, sikäli kuin se sitä alun perinkään on ollut. Vakuutushan tarkoittaa sellaista tasausjärjestelmää, jossa riskin kohteena olevat henkilöt yhdessä jakavat riskin keskenään. Tämän tulisi näkyä siten, että valtion talousarviossa sairausvakuutuksen nimissä kerättävät maksut ja sairausvakuutuksen menot olisivat yhtä suuret, mahdollisesti ottaen huomioon myös hallintokulut. Näin ei kuitenkaan ole.

Ensi vuoden talousarviossa on määrärahaksi arvioitu hallituksen esittämien muutosten jälkeen 2,6 miljardia valtion lisäosuutta sairausvakuutuksen menoihin. Tämä kertoo siitä, että tällä tavalla sairausvakuutuksesta on tullut valtiontaloudellinen rasite. Jos luetaan tällaista vastikään tietoomme tullutta mielenkiintoista asiakirjaa kuin EY:n komission avis'ta Suomen jäsenhakemuksesta, niin siellä juuri viitataan siihen, että Suomessa on hiukan poikkeuksellinen sosiaalivakuutusjärjestelmä. Meillä työntekijöiden osuus vakuutusmaksusta on vain 3 prosenttia, kun se on 10 tai 13 prosenttia tavallisesti EY-maissa.

Eli tämäkin järjestelmä varmasti paremmin ymmärrettäisiin Suomessa ja sen kehittäminen olisi rationaalisempaa, jos sairausvakuutusmaksu kannettaisiin yksinomaan niiltä henkilöiltä, jotka hyötyvät sairausvakuutuksesta ja joihin tämä riski kohdistuu. Riskihän ei missään tapauksessa kohdistu esimerkiksi valtiotyönantajaan, kuntatyönantajaan tai yksityiseen työnantajaan eikä myöskään sillä tavalla eri tavoin, kuin voisi arvata niistä eri prosenttiluvuista, joiden mukaan tällä hetkellä kerätään tätä vastaavaa maksua. Kaikkein hulluinta on se, että suhdannepoliittisista syistä tätä, niin kuin muitakin sosiaaliturvamaksuja, silloin tällöin nostetaan tai lasketaan, osin myös työmarkkinapoliittisista syistä, ilman että vastaavia muutoksia sairastuvuudessa ja sen aiheuttamissa kuluissa olisi tapahtunut.

Käsittääkseni pitemmän päälle pitäisi pyrkiä todella siihen, että kaikissa sosiaalivakuutuksen järjestelmissä siirrytään pois budjettirahoitteisuudesta ja sisällytetään tällainen palautejärjestelmä yhteiskunnan omaan toimintaan. Tällöin voidaan myös ajatella sellaista mahdollisuutta, että sairausvakuutuksen kehittämisessä ja laajentamisessa kansalaiset itsekin voisivat esittää oman näkemyksensä siitä, kuinka paljon he haluaisivat maksaa lisää erilaisista laajennuksista tai pitävätkö he joltain osin nykyistä järjestelmää liian laajana. Silloin kun kaikki menot yhdessä kannetaan siten, että tiedetään kuinka paljon tämä on, tällainenkin olisi mahdollisempaa kuin tällä hetkellä, jolloin keskustelua kuunnellessa joskus tuntuu siltä, että ylimääräiset rahat tulevat ilmasta.

Ensi vuoden talousarviossa 2,6 miljardia tarkoittaa suunnilleen 500:aa markkaa jokaista suomalaista kohti. (Ed. Stenius-Kaukonen: Se on vanhentunut tieto!) Se kertoo suunnilleen suuruusluokasta, jonka nykyinen järjestelmä aiheuttaa kiertoteitse kerättävään verotuloon.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ed. Särkijärvi oli kyllä erittäin huonosti perehtynyt sairausvakuutuslain kokonaisuuteen, mutta en aio käyttää koko aikaa tähän. Hän ei ota huomioon sitä, että täällä olevaan sosiaaliturvamaksuesitykseen sisältyy jo eläkeläisille 2 prosentin korotettu sairausvakuutusmaksu ja 1 prosentin korotettu kansaneläkemaksu. Tuporatkaisussa sairausvakuutusmaksua korotetaan kaikilta 0,2 penniä eli kerätään lisää 500 miljoonaa markkaa. Näin ollen takuusuoritus valtion budjetista — en muista ihan tarkkaan lukua, mutta se mikä on budjettikirjassa — noin 2,6 miljardia, ei ole enää ollenkaan oikea luku.

Juuri mainituilla maksuilla tilanne heikkenee yhdessä sen kanssa, että indeksikorotusta nyt leikataan 1,5 prosentilla: sairausvakuutusetuudet, päivärahat, nousevat vain 0,4 prosenttia. Kaikkiin näihin tulevat lisäksi ne korotukset, mitä juuri tämän hallituksen esityksen osalta lääkekustannusten lisäyksinä. Näiden lisäksi myös poliklinikkamaksu nousee 100 markkaan, mitä ed. Särkijärvi ei varmaan ole vielä kuullut, ja hoitopäivämaksu 120 markkaan. Nämä ovat kaikki uusia maksuja, joita hallitus on koko ajan suunnitellut poissa julkisuudesta. Kun laskemme kaikki nämä sairauskulujen lisäykset, mitä ensi vuonna on tulossa, ei voida enää puhua, että toimeentulon lakisääteinen perusturva on pienten kansaneläkkeiden ja päivärahojen saajilla turvattu. Voi sanoa, että vaikka mennään vähimmäistason yläpuolelle huomattavasti, valtavasti näiden ihmisten ja eläkeläisten toimeentulo heikkenee, vaikka hallitus yrittää jakaa sellaisia

tiedotteita, että eläkeläisillä menee aika hyvin. Näin sanottiin meille viimeksi tänään valiokunnassa. Tässä ei ollenkaan oteta huomioon sitä, että eläkeläisillä on todella sairauskulut suuremmat kuin muilla.

Herra puhemies! Kulut, mitä nyt pienituloisille eläkeläisille eikä pelkän minimieläkkeen varassa eläville on tullut sairauskulujen lisäämisen kautta, pitäisi laskea mukaan, kun laskemme, mikä on toimeentulon lakisääteisen perusturvan tilanne, onko se turvattu vai ei. Terveyspalvelujen käyttäjistä 36 prosenttia on eläkeläisiä. Heidän osuutensa on 1 200 000. Se on kuitenkin 24 prosenttia. Mehän kaikki tiedämme, että iän mukana sairastuvuus lisääntyy. Toisaalta on paljon nuoria eläkeläisiä, jotka sairauden vuoksi ovat juuri joutuneet eläkkeelle ja sen vuoksi heidän toimeentulonsa on heikko. Kaikkein heikoimmassa asemassa ovat usein aivan nuorena kansaneläkkeelle jääneet, joilla ei ole ollenkaan työeläkettä. Heillä kaikki sairauskulut ovat erittäin suuria. Esimerkiksi tämän ryhmän tilannetta hallituspuolueet eivät ole lainkaan ajatelleet. On todella valitettavaa, että tällainen esitys eduskuntaan on tuotu.

Kuten sanoin, olen kuitenkin jonkin verran saanut toivoa, että lakiin olisi mahdollisuus saada muutoksia esimerkiksi sen lausuman perusteella, minkä ministeri Huuhtanen tänään on todennut, että tämä on epäoikeudenmukaisin taikka huonoimmin harkittu esitys — ehkä tämä oli oikeampi ilmaisu, mitä hän käytti — mitä tähän saakka on esitetty. Ehkä voisimme nyt valiokunnassa todella muuttaa esitystä ja toteuttaa sen linjan, mitä eduskunta on toistamiseen esittänyt, että sairausvakuutuksen korvaustasoa ei saa enää alentaa.

Olemme kaksi kertaa tehneet vuoden sisällä ponnen tästä asiasta, ja hallitus tuo vain aina enemmän ja enemmän leikkaavia esityksiä. Vetoan edelleen kyllä todella vakavasti, että nämä asiat eduskunnassa korjataan. Jos valtiovarainvaliokunnan verojaosto on tehnyt erittäin tervetulleita muutoksia budjettiesitykseen asuntolainojen korkovähennyksen osalta, toivon, että myös sosiaalivaliokunnalla olisi rohkeutta tehdä ne muutokset ja että hallituspuolueiden johto ja hallitus eivät estä niitä muutoksia, joita tähän lakiin tehtäisiin. Parasta olisi kuitenkin, että tämä kerta kaikkiaan hylättäisiin. Se vastaisi eduskunnan aiemmin ilmaisemaa kantaa.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen mainitsi sosiaali- ja terveysvaliokunnan yksimielisesti hyväksymiä lausumia, joten nyt on hyvä muistuttaa mieliin, mitä sosiaali- ja terveysvaliokunta on todennut.

Kun käsittelimme hallituksen esitystä n:o 145 vuodelta 1991, valiokunnan mietinnössä n:o 21 todetaan: "Valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sairausvakuutuspalautustaksojen korottamiseksi niin, että ihmisillä on mahdollisuus käyttää terveytensä ja työkykynsä palauttamiseksi ja ylläpitämiseksi tarvittavia hoitopalveluja." Edelleen tältä vuodelta hallituksen esityksessä n:o 85 ja siinä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä n:o 18 todetaan: "Sosiaali- ja terveysvaliokunta edellyttää, ettei hallitus enää toimenpiteillään heikennä sairausvakuutuksen korvaustasoa."

Herra puhemies! Nämä molemmat lausumat on eduskunta hyväksynyt. Siis nämä eivät ole enää valiokunnan kantoja, vaan molemmat on eduskunta hyväksynyt, kun se on lakiesitykset aikoinaan hyväksynyt. Silloin on kyseessä eduskunnan tahto eikä enää valiokunnan henkilöiden näkemykset. Mutta mitä on tapahtunut? Siis eduskunnan tahtoa ei tämä hallitus noudata, ja kyseessä ei suinkaan ole nyt se perustelu tai puolustus, että nyt olisi tapahtunut maan taloudessa jotain dramaattista muutosta. Tämä on ollut tiedossa. Maan talous on ollut heikko koko sen ajan, kun nämä lausumat on eduskunta hyväksynyt. Tästä on nyt kyse. Siitä huolimatta nyt aiotaan heikentää.

Ed. Särkijärvi nyt onneksi tuli tänne saliin. Haluaisin hänelle todeta, kun hän lähti mielestäni filosofoimaan lähinnä sosiaaliturvamaksujen vaikutusta rahoitusjärjestelmään, että minä olen aivan samaa mieltä. Meidän pitäisi varmaan näitä kaikkia pohtia yhdessä, koska totesin juuri puheenvuorossani aikaisemmin, että näyttää siltä, että valtaosa kansanedustajista eikä edes hallitus itse asiassa tiedä, mitä tämä kokonaisuus merkitsee. Siis sosiaaliturvamaksuja ollaan nostamassa, kuten ed. Stenius-Kaukonen täällä totesi, ja niitä nostetaan epäoikeudenmukaisesti eikä siten, että nousut kohdistuisivat ensisijaisesti hyvätuloisiin.

Entä mitä tapahtuu korvauksille, siis sille, mitä kansalaiset saavat etuja sairausvakuutuksen kautta? Niitä ollaan heikentämässä. Siis maksuja nostetaan, etuja heikennetään ja sen lisäksi tuodaan vielä uusia maksuja ja taksoja, jotka kohdistuvat kaikkein eniten pienituloisiin ihmisiin. Siis pienituloisia kuritetaan kolmen eri järjestelmän kautta.

Haluaisin tuoda tässä esille, että meille sosiaa-

li- ja terveysvaliokunnassa on jaettu materiaalia, meillä on paljon materiaalia. Tässä esimerkiksi on kotitalouksien terveydenhuollon rahoitus tulokymmenennesten mukaan. Katsotaan, mitä kotitaloudet maksavat terveydenhuollosta, miten ne osallistuvat rahoitukseen suhteessa omaan tulotasoonsa. Tässä on käytetty Oecd-maissa yleensä käytössä olevaa kotitalouksien jakamista kymmenenneksiin. Vähiten ansaitseva kymmenennes ansaitsee bruttotuloista maassamme 3,3 prosenttia ja suurituloisin kymmenennes 19,8 prosenttia. Kun taas katsomme, miten kotitaloudet käyttävät terveydenhuoltoon rahoja eli miten osallistuvat rahoitukseen, niin pienituloisin kymmenennes, joka siis saa 3,3 prosenttia bruttotuloista, maksaa lopullisina kuluina terveydenhuollon osalta 6,1 prosenttia. Vastaavasti tämä kymmenennes, joka ansaitsee 19,8 prosenttia tuloista, maksaa terveydenhuoltomenoina 1,6 prosenttia.

Onhan tämä aivan selvää, ei tarvitse vääntää rautalangasta varmaan kenellekään, että ymmärtää, että suurituloisimpien suhteellinen osuus terveydenhuoltomenoista on huomattavasti pienempi. Heitä etujen tason heikkeneminen ei heikennä, heidän asemaansa se ei heikennä. Heiltä voi — tai meiltä, jos lasken itseni mukaan — kyllä leikata. Mutta pienituloisimpien kohdalla tämä johtaa aivan mahdottomiin tilanteisiin ja todella vahvistaa sen, mitä ed. Stenius-Kaukonen totesi: Sosiaali- ja terveysministeri Huuhtanen kyllä myönsi itse tänä aamuna valiokunnassa, että tämä lakiesitys on todella huonosti harkittu ja sisältää todella suuria epäoikeudenmukaisuuksia. Vetoan kyllä nyt ainakin niihin eduskuntaryhmiin, joissa jonkinnäköistä sosiaalista mielenlaatua vielä on. Tässä nyt kohdistan erityisesti katseeni keskustaan ja kristillisiin: Miettikää nyt, hyvät ihmiset, mitä järkeä tämän hyväksymisessä olisi.

Ed. L a i n e: Herra puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron ed. Särkijärven puheenvuoron johdosta. Kun ed. Särkijärvi puhui kansanvakuutuksesta, sen periaatteista, sen muuttumisesta, niin tulin siihen tulokseen, että siitä asiasta kannattaisi jossakin yhteydessä pidempäänkin vaihtaa mielipiteitä. Minä en jaa ihan sitä asiaa sellaisena kuin ed. Särkijärvi sen nyt esitti.

Mutta erityisesti pyysin puheenvuoron sen vuoksi, että ed. Särkijärvi viittasi EY-komission lausumaan, jossa oli muistaakseni tuo prosenttiluku 3. Minä väittäisin, ja täällä sen jo ed. Stenius-Kaukonen mm. osoitti, ettei se ole todenmukainen, mutta ei ole kaiken kaikkiaankaan oikein mistään kotoisin sellainen lukema, sellainen vertailu.

Meillä esimerkiksi kansaneläkevakuutusmaksuna joutuu jokainen suomalainen ensi vuonna, mikäli eduskunta hallituksen tahdon toteuttaa, maksamaan kunnallisen veroäyrin lisäksi 1,47 penniä pelkästään kansaneläkkeen lisäosan ja asumistuen rahoittamiseen. Ed. Särkijärvi, minulla on se käsitys, että ei EY-komissio näitä lukuja laske missään kansanvakuutuslaskelmissa kansalaisten maksuiksi, koska ne peritään kuntien kautta, mutta selvästi hallitus tarkoittaa, että laissa sanotaan, että jokaisen kunnallisveroäyrin päälle on perittävä 1,47 penniä juuri kuntien kautta kuntalaisilta eli yhteensä 4,4 miljardia, kun esimerkiksi valtio käyttää vastaavasti vain noin 400 miljoonaa markkaa ensi vuonna.

Ed. T ö r n q v i s t: Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron oikeastaan sen johdosta, kun ed. Särkijärvi käytti puheenvuoron. Minusta ed. Särkijärven puheenvuoro oli hyvin ideologinen. Hän mm. sanoi, että sairausvakuutuksesta on tullut valtiontaloudellinen rasite — elikkä voi sanoa, että sairaista on tullut valtiontaloudellinen rasite. Sitten hän sanoi, että hänen mielestään pitäisi maksut kerätä vain niiltä, jotka tarvitsevat niitä palveluja. Samoin hän sanoi, että tulisi kysyä kansalaisilta, paljonko he haluavat maksaa tällaisten palvelujen tuottamisesta tässä tapauksessa, kun kyseessä on sairausvakuutusjärjestelmä.

Tämä antaa aiheen olettaa, että ed. Särkijärvi ajattelee tyypillisesti porvarien tavalla: Ne, jotka tarvitsevat palveluja, maksavat. Se on tyypillistä thatcheriläistä ajattelua, kun miettii sitä, mistä työtön maksaa, mistä maksaa sellainen ihminen, joka sairastaa pitkään, ja mistä hankkii toimeentulon, jos hänellä ei ole yhteiskunnan tarjoamaa sairausvakuutusta. Jos mentäisiin sellaiseen systeemiin kuin esimerkiksi Amerikassa, että vakuutuksen ostavat ihmiset itse, niin sehän on ihan hyvä asia niin kauan kuin ihminen on terve, niin kauan kuin ihmisellä on työtä ja hän pystyy maksamaan. Mutta kun ihminen sairastuu, hänellä ei ole työpaikkaa, hän ei pysty maksamaan vakuutusta, niin silloin hän totaalisesti putoaa alempaan kastiin.

Käytin viime viikolla puheenvuoron siitä, että tätä maata ollaan systemaattisesti jakamassa a- ja b-luokkaan. A-luokkaan kuuluisivat sellaiset ihmiset, joilla on varaa ostaa aivan minimitoi-

meentulon ja minimipalvelujen lisäksi itselleen vakuutukset, sairaus- ja eläkevakuutukset ym. Ja b-luokkaan kuuluisivat sellaiset kansalaiset, jotka kuihtuvien julkisten palvelujen varassa elävät. Tämä on hyvin valitettava tulevaisuuden näkymä. Mutta kun olen seurannut hallituksen toimenpiteitä ja niitä puheenvuoroja, joita täällä lähinnä oikeiston taholta on käytetty, niin en voi välttyä siltä ajatukselta, että tämä on valittu linja ja jossakin on myös päämäärä valittu, jota kohti systemaattisesti edetään.

Sitten itse lakiin. Ihmettelen kovasti, miten keskustan ministerit ovat menneet hyväksymään hallituksessa tällaisen lain. Otan vain yhden esimerkin. Täällä on tullut esimerkkejä jo päivärahan alennuksista ym.

Matkakustannusten omavastuu nousee 35 markasta 50 markkaan kerralta. Sehän tietää, että 100 markkaa päivässä ei ole kummakaan juttu. Kun lähinnä keskustapuolue aina ainakin puheissaan pitää maaseudun puolta, pitää maaseutukylien puolta, vaatii sitä, että maaseutu on säilytettävä elävänä ja ihmisille pitää antaa mahdollisuudet asua kylissään, niin tämä korotus sotii sitä vastaan. Eihän ihmisille, jotka asuvat taajamissa, tule matkakustannuksia sillä tavalla kuin jossakin syrjäkylillä asuville. (Ed. Taina: Ei pidä paikkaansa!) — Ed. Taina taisi sanoa, että ei pidä paikkaansa. Kyllä matkakulut ainakin suhteessa huomattavasti pienemmät ovat kaupungissa. Jos salon perukoilta lähdetään sairaana terveyskeskukseen tai keskussairaalaan, niin kyseessä on satojen kilometrien matka. (Ed. Taina: Omavastuu on sama!) — Samoin vuosittaista omavastuuosuutta nostetaan 700 markasta 1 500 markkaan. Niin kuin sanoin, ihmettelen tätä kovasti. Olen samaa mieltä niiden kanssa, jotka käyttivät täällä puheenvuoroja, että sosiaalivaliokunnan tulee saada muuttaa tätä lakia oikeudenmukaisemmaksi.

Kun olen ihmettelyn tielle lähtenyt, niin vielä ihmettelen yhtä asiaa. Hallituksen esityksessä todetaan: "Maatalousyrittäjien erityisen sairauspäivärahan osalta omavastuuajan muutos otettaisiin huomioon maataloustulossa." Minä en tänäkään päivänä ymmärrä, mitä varten maatalousyrittäjillä täytyy olla oma järjestelmänsä sairausvakuutuksissa, sellainen eri järjestelmä, jota ei tavallisella ihmisellä ole. (Ed. Stenius-Kaukonen: Muut saavat palkkaa!) — Eivät kaikki saa. (Ed. Stenius-Kaukonen: Melkein kaikki!) — Mutta kuitenkin, ed. Stenius-Kaukonen, monen järjestelmän ylläpito ja yhden ryhmän eriyttäminen kokonaan erikseen eri systeemiin ei ole minusta oikein. Sillä juuri lietsotaan tällaista ajattelutapaa, että toiset kuitenkin saavat enemmän etuja kuin toiset. Täytyy ottaa huomioon se, että omavastuu koskee niitäkin, jotka eivät ole työssä.

Herra puhemies! Viime viikolla jo peräänkuulutin sitä asiaa, jonka aion nytkin tuoda esille ja jonka ed. Laine puheessaan muistaakseni toi: Nyt leikataan niin monelta sektorilta ja niin monesta kohtaa ihmisten etuja, ettei varmasti hallitus tiedä, mikä on lopputulos. Sen vuoksi minusta olisi vähintään kohtuullista, että eduskunta saisi ensi kevätkauden alkaessa hallitukselta selonteon siitä, miten nämä leikkaukset ovat kohdelleet eri ihmisryhmiä. Minä väitän, että liian monet leikkaukset ensi vuoden budjetissa koskevat samoja ihmisryhmiä. Silloin se sattuu kipeimmin juuri siihen ihmiseen, joka vähiten hankkii.

Ed. Särkijärvi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En yhtään ihmettele, että ed. Törnqvist ihmetteli sellaisia sitaatteja, joita en ollut edes puhunut täällä. Olisin itsekin ihmetellyt niitä enkä missään tapauksessa tunnusta niitä omikseni.

Sairausvakuutusjärjestelmästä totesin, että sen rahoitus on selvästikin muuttunut ongelmalliseksi vuosien varrella. Se on sellainen valtiontalouden rasite, joka pitäisi rahoitusjärjestelmää muuttamalla poistaa siten, että tällaisiin tilanteisiin, johon tänäkin vuonna on jouduttu, ei jouduttaisi vastaisuudessa. Tämä on aivan mahdollinen eikä yhtään epäsosiaalinen toimenpide, jos siihen päästään.

Toiseksi en missään tapauksessa sanonut, että maksut pitäisi periä niiltä, jotka palveluja käyttävät, koska tällöin ei enää kyseessä olisi mikään kansanvakuutusjärjestelmä. Sen sijaan väitän, että kun esimerkiksi Espoon kaupunki ei ole koskaan käynyt terveyskeskuksissa näyttämässä kipeää varvastaan, niin ei ole mitään järkeä periä kaupungilta näitä maksuja. Samoin ei Setä valtiokaan ole käynyt missään sairaalassa sairastamassa krapulaansa ja se silti osallistuu näihin menoihin. Oleellista olisi tasata nämä menot kansalaisten kesken. Kun me hyvin tiedämme, että yli 50 prosenttia kansalaisista ei muutenkaan kuulu edes työvoimaan, niin toki tällaisessa järjestelmässä ne, joilla on tuloja, maksavat myös niiden osuuden, joilla ei tuloja ole, niin kuin kaikkialla muuallakin. Erityisen hyvää tässä järjestelmässä on se, että se on todellakin varojen keräämisen osalta maksukyvyn huo-

mioon ottava ja prosentuaalinen eikä suinkaan tasarahajärjestelmä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan yhteen yksityiskohtaan vastata ed. Törnqvistille. Muuten otan tähän esitykseen kantaa myöhemmin. Kun ed. Törnqvist totesi, että tämä sairaan matkakustannusten nousu erityisesti koskisi maaseudun väkeä, niin haluan kyllä väittää vastaan ja todeta, että se koskee yhtä ankarasti myös kaupungeissa asuvia sairastavia ihmisiä. Eihän sairas henkilö voi saada sairausvakuutuksesta korvausta taksimatkasta siksi, että hänellä on pitkä matka kotoa lääkäriin tai sairaalaan, vaan siksi että hän ei pysty sairautensa vuoksi käyttämään julkisia kulkuneuvoja. Kaupunkien alueella on tietenkin aivan sama ongelma sairailla henkilöillä, ja taksimatkat ovat erittäin kalliita. Hyvin helposti tämä 50 markkaa täyttyy kyllä taajaan asutuilla alueillakin, eli kyllä matkakustannusten nousu rassaa yhtä paljon kaupunkien ihmisiä kuin maaseudun väkeäkin. Minun mielestäni hänen vetoamisensa tässä suhteessa maaseudun puolustajiin ei ollut oikea. Kyllä tämä on yhtä vaikea ratkaisu kaikkien ihmisten kannalta.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En käy kinaamaan ed. Särkijärven kanssa siitä, mitä hän puhui. Merkitsin vain silloin hänen puheensa aikana ylös ne lauseet, jotka hän puhujakorokkeelta luki. Sen voin tarkistaa sitten, kun pöytäkirjanpitäjät ovat hänen puheensa puhtaaksi kirjoittaneet.

Kun hän sanoi, ettei Espoon kaupunki eikä valtio ole käynyt näyttämässä kipeätä varvastaan ja mitä varten kaupungin tulisi maksaa, haluan muistuttaa, että se kaupunki olemme me eli espoolaiset ihmiset ja valtio olemme me eli kaikki suomalaiset. Eli ei se valtio taikka kaupunki ole mitään ilman ihmisiä.

Ed. Tainalle sen verran, että myönnän kyllä, että en tullut sillä tavalla ajatelleeksi, että kaupungissakin on niin pitkiä matkoja, että tuo omavastuuosuus täyttyy siinä. Ajattelin, ettei kaupunkilaisilla yleensä ole niin pitkiä matkoja, että tuo omavastuuosuus täyttyisi.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Särkijärvi itse tietysti parhaiten tietää, mitä hän tarkoitti. Mutta siinä huolimatta hänen sanomisissaan on ihmettelemistä. En usko, että tulkitsen häntä väärin, kun viittaan siihen, että hän sanoi, mihin ed. Törnqvistkin viittasi, että ei kaupunki käy varpaitansa terveyskeskuksessa näyttämässä. Ed. Särkijärvi ei varmasti ollenkaan tiedä, että työnantajan sairausvakuutusmaksun maksavat kaikki työnantajat, niin yksityiset työnantajat kuin valtio ja kunta työnantajana. Kun valtio ja kunta maksavat sairausvakuutusmaksua, kysymys on niiden työnantajana maksamasta maksusta. Nehän saavat sairausvakuutuskorvauksen, siis päivärahan, siltä ajalta, miltä ne maksavat palkkaa työsopimuslain tai työehtosopimusten mukaisesti. Näin ollen on kyllä todella aivan paikallaan, että ne maksavat maksun, ja itse asiassa maksua tulisi vieläkin korottaa ja tehdä siitä porrastettu, jotta se kohtelisi oikeudenmukaisemmin pieniä ja työvoimavaltaisia yrityksiä.

Siinä ei tietysti ole mitään oikeudenmukaisuutta, että kunta ja valtio maksavat korkeampaa maksua kuin yksityiset työnantajat. Mutta kaiken kaikkiaan tämä maksujärjestelmä on kyllä korjausta vaativa. Me olemme joka vuosi suurin piirtein näitä asioita käsitellessämme todenneet sen ja sama vastaus hallituksella on aina, että ei nyt ole vielä saatu käyttökelpoista mallia korvaamaan tätä. Näiden maksujen käyttäminen suhdanneluontoisina maksuina jatkuu, ja se ei todellakaan ole asiallista, vaan se johtaa tämän järjestelmän todellisiin vaikeuksiin nimenomaan sairaiden kannalta, kun heiltä leikataan etuuksia.

Ed. N o r d m a n : Arvoisa puhemies, värderade talman! De här föreslagna nedskärningarna känns säkert oskäliga och orättvisa för många människor. De skulle ju tillsammans betyda ungefär 1 miljard 150 miljoner mark. En del av oss finländska medborgare förstår säkert en sänkt dagpenning och förhöjda självkostnadsandelar, men inte sådana människor som har en dålig betalningsförmåga och ständigt är beroende av läkemedel, vård osv.

Ymmärrän hyvin, että tällaiset leikkaukset tuntuvat monien ihmisen osalta kohtuuttomilta ja epäoikeudenmukaisilta. Osa meistä varmasti kestää hyvinkin päivärahan alennuksen ja omavastuuosien korotukset, mutta eivät sellaiset ihmiset, joilla on heikko maksukyky ja jot-

ka ovat jatkuvasti riippuvaisia lääkkeistä, hoidoista ym.

Minusta pahinta tässä on nimenomaan ehdotus omavastuuosien korottamisesta lääkkeiden osalta 3 700 markkaan ja matkojen osalta 1 700 markkaan.

Tämän esityksen pohjalta syntyy varmasti vaikea käsittely sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. (Ed. Stenius-Kaukonen: Ehdotetaan hylättäväksi!) Siellä meidän on todella pohdittava, miten voidaan paremmin ja oikeudenmukaisemmin yhdistää säästäminen ja oikeudenmukaisuus.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun ed. Nordman sanoi, että nämä leikkaukset tuntuvat pienituloisten ihmisten kannalta kohtuuttomilta, niin hän tulkitsee varmaan meidän kaikkia ajatuksia tässä. Sanoisin, että hän hallituspuolueen edustajana voisi sitten olla myötävaikuttamassa siihen, että nämä päivärahojen leikkaukset suoritettaisiin toisella tavalla kuin tässä on ehdotettu eli ylimmissä tuloluokissa tämä leikkuri olisi suurempi. Sanotaan, että yli 16 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevilta korvaus voisi olla 0 prosenttia ja toiseksi suuremmassa tuloluokassa se voisi olla ei 40 vaan 15 prosenttia. Tästä säästyisi jo 175 miljoonaa markkaa, joka on huomattava summa, jolloin ei tarvitsisi tehdä leikkauksia alemmissa tuloluokissa. Toivon, että ed. Nordman valiokunnassa ja omassa puolueessaan myötävaikuttaa, että edes tämmöinen oikeudenmukaisempi muutos saadaan aikaan.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Me elämme nyt sellaista maailmaa, jota näkyy leimaavan verojen korotukset, verovähennysten heikentämiset, maksujen korotukset, etuuksien leikkaukset, tuen vähentämiset ja palvelujen huonontamiset. Eduskunta tulee tulevinakin vuosina käsittelemään lakeja, joiden pääasiallinen sisältö on tämän kaltainen.

Näiden kaikkien esitysten kumulatiivista vaikutusta ei hallitus näy laskeneen, eikä eduskunnalla kovin hevin näy olevan myöskään apparaattia tähän laskentaan. Me keskustelemme täällä yksittäisten lakiesitysten pohjalta 30 tai 50 markan omavastuun vaikutuksista tai 100 markan maksun vaikutuksista ihmisten elämisen tasoon, jolloin asia on helppo ohittaa. On helppo sanoa, että kyllä näinä vaikeina aikoina vielä tähän pitää yltää. Mutta jos lasketaan näitä kokonaisvaikutuksia, niistä tulee todella yllättäviä.

On jonkin verran eduskunnan ulkopuolella tehty laskelmia, joissa on verojen ja maksujen yhteisvaikutusta laskettu, ja on päästy tuloksiin, joissa marginaaliverotus paikka paikoin yltää lähes 100 prosenttiin, jos otetaan huomioon tukien alentuminen samanaikaisesti. On selvästi nähtävissä, että käteen jäävän tulon pohjalta tarkastelu on väärä. Pitäisi katsoa sellaista ylijäämätuloa, joka yleensä ihmisille jää peruselämisen ja asumisen jälkeen. Se ylijäämätulo, josta nämä kaikki muut pitäisi maksaa, nämä lukemattomat maksujen korotukset, tulee liian pieneksi. Näyttää siltä, että veronmaksajien maksukyky tulee ehtymään.

Arvoisa puhemies! Niissä laskelmissa, joita verojaosto on verouudistuksen yhteydessä mm. teettänyt yliopistomiehillä, arvostetuilla tutkijoilla, näkyy selvästi, että ei enää ole edes kysymys näistä pienimmistä ja heikoimmista, joihin täällä arvoisat edustajakollegat aikaisemmin viittasivat, vaan näyttää siltä, että keskituloisten ja keskituloisten yläpäässäkin olevien henkilöiden maksukyky uhkaa ehtyä ensi vuonna. Tulee olemaan tavaton aikapommi käsissämme, jos emme kykene tarkastelemaan kaikkien tällä hetkellä eduskunnassa olevien lakiesitysten yhteisvaikutusta kansalaisten talouteen. Tulee johtamaan tuhoisiin seurauksiin, jos emme kykene tätä yhteisvaikutusta näkemään ja siihen puuttumaan ja tekemään tarvittavia korjauksia. Ne tarvittavat korjaukset eivät todellakaan synny näiden kymppien ja viisienkymppien tarkastelulla, johon se helposti tässä salissa jää.

Aikanaan kun havahduttiin ympäristöongelmiin, syntyi sellainen yhteinen ajatus, että kun hallitus esimerkiksi antaa esityksiä laeiksi, joilla on ympäristövaikutuksia, tulee hallituksen esityksissä olla erikseen maininta, miten lait vaikuttavat ympäristön tilaan, ympäristönsuojeluun jne. Kun me tulevina vuosinakin tulemme elämään tämän laskukauden vaikutuksia ja toimintaympäristömme tulee olemaan erittäin ahdas ja niukka taloudelliselta kehykseltään, olisi kohtuullista, jos kussakin maksujen, verojen ja etuuksien leikkausta koskevassa lakiesityksessä olisi laskettu, mitä se tulee vaikuttamaan kansalaisen elämisen tasoon, kuinka paljon se tulee omalta osaltaan laskemaan sitä. Erityisesti olisi otettava huomioon kumulatiiviset vaikutukset ja se verojen ja etuuksien eri suuntaan menevä vaikutus, josta kumuloituva marginaaliveroprosentin kasautuva nousu johtuu, joka aiheuttaa sen, että todellisuudessa päästään lähelle 100:aa prosenttia.

Ed. Nordman, joka käytti puheenvuoron ennen minua, oli huolissaan kansalaisten huonosta maksukyvystä ja mm. tämän lain vaikutuksista. Mutta toivoisin, että yhä useammat edustajat havahtuisivat siihen, että kansalaisten joukossa tulee olemaan entistä suurempi määrä, todella massiivinen määrä, niitä, joiden maksukyky tulevana vuonna kaikkien korotusten ja etuuksien leikkausten vuoksi uhkaa ehtyä. Eduskunnan velvollisuus olisi nyt vaatia sellaisia selvityksiä, joiden avulla tämä katastrofi kyettäisiin ajoissa estämään.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on siitä erikoinen, että samaa asiaa käsiteltiin kesäkuussa muistaakseni. Silloin sosiaali- ja terveysvaliokunta yksimielisesti pisti omaan mietintöönsä ponnen, jossa todettiin, että valiokunta edellyttää, ettei hallitus enää leikkaa sairausvakuutuksen etuuksia taloudellisista syistä. Me teimme sen ponnen ihan vakavissamme, koska me olimme käyneet pitkät keskustelut juuri samasta asiasta, josta täällä monet edustajat eritoten opposition puolelta ovat puhuneet, eli siitä, että nämä sairauskulujen omavastuuosuuksien nostot kohdistuvat kaikki samaan ihmisryhmään: pitkäaikaissairaisiin ja vakavasti sairaisiin ihmisiin. Lääkekustannukset ovat erittäin korkeat tietenkin pitkäaikaissairailla, ja erityisesti lääkekorvauskaton nostaminen on todella valitettava esitys sairastavien ihmisten kannalta.

Se perustelukin, minkä tähden esitykseen on menty, on aika erikoinen, koska se on vain taloudellinen: On todettu, että sairaita ihmisiä onkin enemmän kuin on arvioitu ja siitä syystä rahat eivät riitä. Sairaita ei sen enempää ajatella, ajatellaan tässä tapauksessa vain taloutta ja esitetään rajaa nostettavaksi, kun sairaita olikin liikaa. Minun mielestäni se on väärä peruste. Pitäisi paremminkin olla huolissaan siitä, että näin paljon on sairastavia ihmisiä, että rahat eivät ole riittäneet.

Samaten päivärahojen leikkaukset saattavat kohdistua kolmatta kertaa samoihin henkilöihin. Nämä ovat kaikki huonoja esityksiä.

Toivon, että me voimme valiokunnassa pureutua ongelmaan ja todellakin saada muutoksia esityksiin.

Ed. K o s k i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Tainan mainitsemiin korjauksiin tulee mahdollisuus kaiken todennäköisyyden mukaan myös hallituksen ja oppositiopuolueiden välisissä neuvotteluissa. Nimittäin tässähän on kaksi kohtaa, jotka sotivat perusturvan suojaa vastaan, ja sen takia tämän kaiken todennäköisyyden mukaan voi kolmannes eduskunnasta äänestää lepäämään, ellei lakia muuteta. Nimittäin siellähän omavastuuaikaa pidennetään seitsemästä yhdeksään päivään ja toisekseen vanhempainrahan saamisaikaa lyhennetään 12 päivällä. Molemmat ovat perusturvan leikkauksia, jotka tähän saakka perustuslakivaliokunnassa harjoitetun tulkintakäytännön mukaan loukkaavat perusturvaa siinä määrin, että lakiehdotus näiden takia voitaisiin äänestää lepäämään yli seuraavien valtiopäivien.

Muutoinkin kehottaisin tosiaankin sosiaali- ja terveysvaliokuntaa hyvin tarkkaan arviointiin, että todella vaadittaisiin ed. Hämäläisenkin mainitsemia selvityksiä, miten tämä kokonaisuutena muilla sosiaaliturvalainsäädännön lohkoilla tapahtuneiden muutosten ohella vaikuttaa hyvinkin suurten kansalaisryhmien toimeentuloon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

työasiainvaliokuntaan:

25) Ed. R. Ahon ym. lakialoite n:o 49 laiksi lain, jolla kielletään pitämästä nuoria naisia eräissä lastaus- ja purkaustöissä, kumoamisesta

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan:

26) Ed. Juhantalon ym. lakialoite n:o 50 laiksi työttömyyskassalain muuttamisesta

27) Ed. Mäkipään ym. lakialoite n:o 51 laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta ja vuodelta 1993 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta

---

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

28) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 23 (HE 178)

29) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 24 (HE 179)

30) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 13 (HE 139)

31) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 14 (HE 103)

32) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 12 (HE 109)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen